Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 24 АПРЕЛЬ, 1982 ШУ. ◆ № 40 (6615). ◆ Мах 3 кеп.

Бlаьшеренашка яхийла Владимир Ильич Ленина цlи гlулакхи!

Коммунисташ! КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъяра дерригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалха хила!

Советски Союза гражданаш! Даха, болх бе, къовсам лоаттабе Іомапе ленински хьисапе, коммунистически хьисапе!

(КПСС ЦК Тlахьехамашкара).

КРЕМЛЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Дуне эргадаккхара символ, вай заман революционне байракх хинна дlаэттаб массадола жlама эшадеш бола ленински хьехам. Ленина идеяш, болхлой класси берригга къахьегамхойн кортамукъабахара гlулакха, керда общество хьакхоллара гlулакха ше па кховеш по вавр. бахьча ший пахар — цо деррагнех хlара коммуниста, хlара советски сага сийлахьдоккха масал хилар. Ленина васиеташта мутlахьа хиларо хьалбяза ба КПСС, парте Центральни Комитета, новкъост Л. И. Брежнев керте латтача цун Политбюро берригга болх.

Вай халкъ В. И. Ленин вал 112 шу дизарга ленан политически къахьегамел хьинар чlоагlа айденнача. Советски Союза дерригга къамаши кардносташи чlоагlа кхотаденнача, вежарашка цхьоагlo йолча хьале. Из хьинар айдаьд сийлахьча юбилейна — ССР Союз вlашагlъелла 60 шу дизара кийчо яро. КПСС XXVI съезда решенеш вахаре кхоачашъяра советски наха низ тел марксизма-ленинизма ганзо, даим бахаргболча ленински кхолламо.

Ленина идеех кlоаргга тешаш а шоай дулхах-цlийх дола гlулакх по лоархlаш а ба планета тlара миллионаш бола нах. Ленина цlи ек lоткъамцеи эксплуатацеш къовсам лоаттабе чlоагlа тlахьехаш, деналерча цхьоагlон символ, социализми коммунизми котъаккхара лоаттабеча къовсаме котало яккхара бола тешам санна.

22 апреле съездий Кремлевски Дворецe хилар В. И. Ленин вал 112 шу дизара хетаяь торжествении заседани. Укхаза гулбеннабар столицан Подмосковьян производстве хьалхалаттараши новатораши, партийни, советски, общественни организацей викалаш, Іилман культуран деятелаш, Советски Герзашцарча Іизий бlухой, космонавтaш. Укхаза ба кхыча мехкашкара дипломаташ, довзол дехьаро хьаьший.

17 сахьат доал. Чlоагlа дlахьдаь тlоараш детташ тlайиар заседане хинчараша новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков.

Президиуме иптта — Чиле Компарте Генеральни секретарь Л. Корвалан, Аргентина Компарте Генеральни секретарь А. Фава.

Укхаза — СССР Лакхехьарча Совета Президиуман СССР Министрий Советеи Председателий заместителаш, КПСС МГК-и МК-и секретараш, ленински парте ветеранаш, промышленностен юрта боахамен къахьега цlи хеза нах, бокихий воспачальникаш, Іилмахой, общественни организацей викалаш.

Торжествении заседани хьайийллар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гришина. «Ленинизм — наьха революционни хьинари кхоллами духбувла лакъаргбоаца хьаст» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР пачхахьалкхен кхерамзлен Комитета председатела Ю. В. Андропова.

Докладага чlоагlа уйла тlевахийта да а дийгlар, дlахьдаь тlоараш детташ дукхаза юкъагlа а ньлар.

Съездий Кремлевски Дворецo ек Советски Союза гимн.

Цул тlехьагlа хилар цlей деадеш оттадаь доккха концерт. (ТАСС).

ЛЕНИНИЗМ — НАЬХА РЕВОЛЮЦИОННИ ХЬИНАРИ КХОЛЛАМИ ДУХБУВЛА ЛАКЪАРГБОАЦА ХЬАСТ

В. И. Ленин вал 112 шу дизара хетаяь Москве хиннача торжественни заседане новкъоста Ю. В. Андропова яь доклад

Новкъостий!

Ленина Іалальмате йоккха фигура — революционерев мыслителев, цун идеяшел цун гlулакхашел хьалда гона тоххийтар адамлен яхелашка. Ленин хьалха а латташ Сийлахь-боккхача Октябро лаьккхача коталоно исторически ха цхьана дlайодаш хилар хоададича санна хейттар. Цхьан полюсе хьа а хинна сихха деrlадоаrlа кхоаненга буха билла дола мукъабаьккхача къахьегама дуне. Вокхаe тlа а хlана а долаш а да дlадоалаш латта эксплуатацен низбарен дуне. Уж ши дуне вlаши цхьана далара вlаши къуеаш хилари тхьоаlагlча бlаьшерене адамлен общество социальни политически деrlаахара ахтара фундаментальни и и кlоарген акт я.

Цу хувцамий дизамико оплаигара хийцар вай планета социальни сурт. Йохалургйоаца социализма чlоагlале хинний вай Даьхенах — Советски Социалистически Республикай Союзах. Деrlа я ух, чlоагl а яу социалистически пачхахьалкхений содружество. Цхьан хана низ болаш хиина колониальни империеш дlаьлинад. Цар метта хьаиннай дукхагlар деrlахара социалистически никъ херга йола кортамукъа яьнна пачхахьалкхенаш. Капитализма керттерча центраш ара экономически социально-политически хьакъедьара хьал чlоагlале йолаш дап. Болхлойн коммунистически болам тlаrlораш тlехьашка йолаш болча буржуазе аттача хьала стабилизаци яра гlо ша гlийртана реформаша догдахьар далалар. Социализмаи кортамукъален идеяша ерригача шаьлиненташа кlоарга овлаш дийлад, чlоагlале луш низ болча дуненача наьха болам.

Керда, коммунистически цивилизацин гаргакхувла уж дерригга толамаш хаддаиза дувзадення да Владимир Ильич Ленина цlераца, гlулакхашца, идейни тlехьаленца. Ленинизм хила а хиннай, хlана а я, хургйолаш а я дунен пролетарната, къаьнача дуненна духьала къовсам мел лоаттаберни керда дуне хьалдеш мел барийи коталов гера.

Ленина хьехам бlарча марксизм-ленинизм а санна — низ Іилма. Хlаьта моллагlча Іилмо а санна до лац цхьан метте латтар. Ленинизм — низ дуне революционни кердадаккхара теори. Практико дукхаза техкача керттерча принципех, материалистически диалектиках чlоагlале а лувцаш, из хьехам бахаш а деrlаухаш а ба, ерригга керда процессаши явленеши, исторе етта керда голаш хьа а гойташ.

Цунца — ленинизма кхоачалургбоаца вахара низ. Цунца — мах баь варгбоаца ленински тlехьале лораеш а хаддаиза йlаьхеrlа еш а йолча вай парте низ.

Ленинизм даим къона хилара къайле я Ленина хьехам, цун принципаш, цун идеалаш миллионаш болча наха гарга а цар кхетьеш я хиларца, наьха хlара нохала цун чу шоашта дагадоахнача хаттарашта дола къаьгга жопаш карадоагlаш халарца. Цо адамленна сийрдабоах кхоаненга бода никь, дерригача лаьттан тlарча халкъашта бахь машари прогресси.

Ленин вал 112 шу дизар белгалдеш вай мах а бу сий а лу вай парти, вай пачхьалкхе хьакхеллачун. Цу дийнахьа вай цlаьнха а пlаьхка а ленински ориентираш ца нийсъю вай планаш, воай политика. Хlаьта вай йиза боккъо я ала: Советски Союза Коммунистически парти сийлахь-доккхача Ленина гlулакха мутlахьа я, марксизмана-ленинизмана мутlахьа я. Ший дулхах-цlийх йолча партена, белгалваьнна ленинец Леонид Ильич Брежнев керте латтача цун Центральни Комитета гонахьа айхха кхотаденна дола советски халкъ бlубенна дода коммунизм хьалъяро наькъагlа.

I. «ДИЙНА ТВОРЧЕСКИ СОЦИАЛИЗМ ХАЛКЪА МАССАША ХЬАКХЕЛЛА Я»

(В. И. Ленин)

Новкъостий! Ший хана Ленина белгалдаьд, исторе хlара гlа массаза боаьхи, социально-политически хьалеи практически декхарашкей доккхий хувцамаш массала хул марксизме, дийна теори хиларах тарра, хьалхарча плана тlа оттаю цун тайп-тайпара оагlонаш. Из иноза кlийле кlал а йолаш ала йиш я ленинизмах а. Тахан вай къаьстта геркам тlабохийт дуне революционно эргадоваккхача халкъ хоадимбеш бола лоархlам болаш да лохача ленински уйлапа, социализм наха сакхетаме хьакхелла я яьнача ленински идеяна.

Нахаца хаддаиза бувзам хилар — Ленинах даьлла дика гlулакх. «Кхело миччахьа а вина вале, — аьлар Л. И. Брежнева, — миччахьа из вале а фуннагlа по дой а, аларш таьш дар из халкъаца вувлаш. Болхлошцеи ахархошцеи, салташца, Іилмай культуран деятелашца вlашагlеттавалар. къамаьлаш дар Ленина органически хиланза ларгдоаца хlама дар. Из дар ший вывоаш наьха опытаца миша нийса йоагlа ха, частни гlуланхаш да, революце ечен социализм хьалъечен хlарано кхел я аьнна кхеталучун тlа яь шорра обобщенош тахна политика лоаш килар».

Наьха опыта чlоагlа терко яр, кхоачалургйоацача цар творчески потенциалах тешар, царна дагалаттар, хьашташ иинсача политически лозунгашта, кхоачашъе езача программана юкъедахьа хар ленинизма дерригача историна чу гlолла чаккдоал керттердар а долаш.

Дагайохаргья вайна Ленина кулгал а деш Советски Іаьдало ший хьалхара гlа баьха легендарни ха. Вайна хала дар алар — геттара кlезига алар да. Массаза а санна дисгача, «здравый смысл» оалача уйланга диллача. Ленински ленинцашев шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдулургдац аьнна хеталуш дар. Хlаьта а — вай котдаьлар.

Цу коталонах цу хана «тамаш» аьле кlезига алацар. Бакъда, «тамаш»-м яцар. Хlаьта Ленина ший сийрдача, реалистически хьаьнъалца, кхыча цхьанно а ца кхетадеча тайпара кхетадора из. Йолаш яр йоккхаона, Іемо мельаь, ший ха яьнкан яьнца помещикий буржуазни строй. Йолаш яр Советий мехка арахьарча моастагlашта барта бахе нешкъарло нь, кра йола дунен тlара вlашлухьалена. Йолаш яр Ленина хьакхелла большевикий парти

(Кхоачадолар 2-ча оагlo тlа).

РАПС ЧУЭЦАШ ЛАТТ

Хьалха цlаккха а ца хиннача тайпара хала Іаьгара даьхар укх шера хьайбаш Урус-Мартановски района Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеш йолча Мичурина цlерагlча совхоза къахьегамхоша. Царна карагlдалацзар пачхьалкхенна шура дlаяллара хьалхарча квартала план кхоачашъе. Бахьан — соахка кхоачам хиллал доакъар Іалашдаь ца хилар. Укх шера цу тайпара хlама ца хилийта лаьрхlад цар. Хlаьта планагlа укх шера 5 эзар тонн силос, 450 тонн йол, ялх бlаь — чанйе бlаь тонн сенаж кийчъеза совхозе. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара соахка гурахьа 91 гектара тlа рапс, 90 гектара тlа перко, укх шера бlаьстан юххье 177 гектара тlа ненаца цхьана горох. 80 гектара тlа люцерна. 70 гектара тlа эспарцет яха буц дlайийнай. Доакъара лаьрхlа дlаюргйолаш п хьажклаш а.

Укх деношка мошача доакъара хьакха йолайир цу боахаме рапс.

Эгтара хьалха кхай тlа Авдаев Вахас аральнкхар ший агрегат. Цхьа го баьккхача мошача доакъарах йизар цун агрегата тlехьатесса лафет. Яьсса яр Вахий агрегата тlехьа а йийза сиха дlайигар ферме трактористa Уциев Сирас. Из юкавалалехьа мошача доакъарна шоллагlа лафет а йизар Вахас. Иштта, ший новкъоста Уциевна салаlа ха ца луш къахьийгар цу дийнахьа Авдаева. Ше хьатlаккхухьа доакъар хьайбаша мел чам болаш дуъ гуш вола Уциев а раьза вар цу гlулакха. Дlадахача шоатта дийнахьа дар из.

— Рапсаца кхаьбачул тlехьагlа шоллагlча дийнахьа 110 килограмм тlаьхийтар доахана енна шура, хlаьта 21 апреле енна шура 17 апреле хинначул 420 килограмм дукхагlа хилар, — йоах совхоза директора Зелимханов Вахас. — Апрель бутт чакхбоалаш дийнахьа пачхахьалкхенна 3 эзар килограммага дlакхоачаш шура дlатеха ниш хургъя тха, хlаьта, масала, 17 апреле дlаеннар 2,5 эзар килограмм мара яцар. Дlахо а дика болх бой хьалхарча квартале дlа ца луш тlайлса 2 тонн шура метта а оттаеш пачхахьалкхенна из тайпа хьайбай продукци дlаллара ах шера план толамца кхоачашъергья тха боахама къахьегамхоша.

Рапс хьокхаш хlана ниъ агрегат л цу боахаме. Хlаьта царгара лафеташца моша доакъар дlакхухьаш ниъ трактористо болх бу. Духхьашха хьокхаш хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 130—140 центнер мара моца доакъар доалаш хиннадеце хlана 200 центнер совгlа доал.

— Укх деношка догlа дийлхачул тlехьагlа къаьстта сиха деrlайоагlа рапс а перко а. Бийсана буц деrlа а яьй шоллагlча дийнахьа довза йиш йоалаш хул кхаш. — йоах совхоза керттерча агронома Межидов Іалаудина.

Рапс цlаьхха дукха елча из геттара моша йоландаь че лаза а яле цамогаш хул доахан. Из тайпа моттиг нийслургйоацаш хlара Іатта дийнахьев буси юкъера лаьрхlача 35 килограмм мара рапс лад хlанзчоа. Хlаьта ялх-ворхl ди даьлча из боарам 50 килограммага дlахоачабергба.

Кхы а цхьа хlама да. Бlаьхкача юкъа рапсаца кхаьбача доахана дуча шурий чам хувцалу, талх. Цудухьа гурахьа мошача доакъара дlайийна баьцаш хьахиллалца — 5 е 6 май тlакхаччалца мара кхоабаргдац доахан рапсаца. Цул тlехьагlа рапсах а перкох а сенаж йолла йоллергья. Из духхьала цу баьцех эзар тонн совгlа кийчъе дага ба цу боахама специалисташ.

— Рапс суренка лхача баьца дезалах л. хlаьта перко — кабуца дезалах. Тlехьарчо дукхагlа хьувцьаш лу, рапсал мошагlа а я из. Цудухьа хlанз рапсаца мара кхобац одла доахан, хlаьта перкох сенаж кийчъергъя, — йоах Зелимханов Вахас.

Рапс а перко а май бетта хьалхарча деношка чуийза пкхха дага ба совхоза къахьегамхой. Мукъадаьнилча лаьтта хьажкlаш дlаюргья.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТlА: Мичурина цlерагlча совхозе рапс хьокхаш йолла агрегат.

С. ЮСУПОВА сурт.

ЦАР ДОШ ЧlОАГlА ДА

КПСС XXVI съезда решенеш вахаре кхоачаш а еш сийлахь юбилейш йолча цхьайттлагlча пятилетка шоллагlча шера плананл совгlа 20 тонн а йохкаш пачхахьалкхенга 1520 тонн шура йохка социалистически декхар тlайийцад «40 лет Октября» совхоза хьайбаш леладераша.

Из декхар толаме кхоачашдара шоай еррига гоpонех пайда а эцаш тlатеllа къахьегаш я фермашкара коллективаш, хlаьта шоай декхарех дика лоархlа а бу. Укх шера цхьоалагlча квартала планагlа йохка йоагlар 380 тонн йолаш пачхахьалкхенга ехкай 381 тонн шура. Из соахка цу юкъа ехкачул 56 тонн е 17 процент дукхагlа я.

Тlехьхоачашъяьй пачхахьалкхенна дулх дlадалара план а. Планагlа дlадала доагlар 80 тонн йолаш дlаденнад 90 тонн.

Дlадахача шера совхола механизатораша шортта доакъар кийтдаь хилара хьайбаш дlоа долаш Іаьгале даьннад. Поакхо ю цар укх шера а из хилийтара. Соахка гурахьен укх бlаьстайн тайптайпара дукха доакъара культураш дlайийнай цахаддаш конвеерагlа моша доакъар хургдолаш.

Совхоза фермашта юкъе лаьрхача социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхай Аушев Іаьлас кулгалдеча № 3 йолча ферма коллективо. Цхьоалагlча квартала планагlа яккха йоагlар 94 тонн йолаш 108 тонн шура яьккхай цун болхлоша, хlаьта пачхахьалкхенга из йохкара план кхоачашъяьй 105,3 процент. Республика фермаштев бригадаштев юкъе лаьрхаза социалистически яхе котъаьннаре а лаьрхlа республиканскн газеташ тlа чlоагlдаьча Сийлен улга тlа яьккхай цу ферма коллектива. Дика хьокхамаш гойташ къахьег совхоза вокх фермашкара коллективаша а.

Шелковской района хьалхалаттача хьайбаш [illegible]

С. АУШЕВ.

Дош кхоачашдергда

Вай республика Малгобекски, Назрановски, Сунженски, Ачхой-Мартановски районашкарча пачхахьалкхен учреждениешкей бахача наьха фусамашкей газ чуиллара балхаш деш я «Чечингазстрой» треста Сунженски спецСМУ коллектив. Укхаза болх беш ба оссий, гlалгlай, нохчий, украинцаш, вай мехка кхыча къамий викалаш.

Дика толамаш даьхад сийлахьчa цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъеча. Планал совгlа газ чуиллай 21 квартира, 16 километр газопровод йиллай.

Иштта, дlадахача шера дуккхьашха наьха хьашташ кхоачашдеш вина газ хьагlатеньчай Малгобекски района Назрановски дохнаши плача йордашка, Сунженски района Нестеровская станице, Назрановски района Насыр-Корте.

Хьинари кхачьем коллектива карарча шера а. Доккхий да тlайийна социалистически декхараш: 1982 шера гlишлон-монтажни балхаш дара план ханал хьо да хьалха кхоачашъяр, планал совгlа 2 километр газопровод йиллар, 20 квартире газ чуйиллар, хlара балхлочо кхьдер 0,5 процент дукхагlа хилийтар, планал совгlа 3 эзар сома маьха пайда бар. Шерра социалистически яхь йоаржадай оаха тха треста чуйоагlача Гудермесски СМУ коллективаца.

Гlишлон-монтажни балхаш дара цхьоалагlча квартала план 110 процент тlехкхоачашъяьй, 5 километр газопровод йиллай, план 1 километр мара йоацача.

Цхьоалагlча квартале [illegible] СМУ [illegible] КПСС Сунженски райкомаи [illegible] диплома. [illegible]

хьалха латташ я М. Асламбекова кулгалду участок.

Укх толамаш даха карагlдаьннад тха производства хьалхалаттараша къахьегама дисциплина чlоагlа хилара шоашкара масал а телаш шоай декхараш диза кхоачашьрах. Царна юкъе ба прораб Б. Килоев, М. Асламбеков, комплекни бригада кулгалхо А. Лаврова, Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаер, тlакхар [illegible] И. Целуйко, Нохч-Гlалгlай АССР [illegible] М. Гацаев, дукха кхыдараш.

Хьагlакхоачаш [illegible]

М. ХАШАГУЛЬГОВ,

«Чечингазстрой» треста чуйоагlача Сунженски СпецСМУ начальник.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛ

[illegible]

Р. ХАДИСОВ.

МАЙ БЕТТА ЧОТАГlА КЪАХЬЕГАШ БА...

В. И. Ленин вал 112 шу [illegible]

«Союзавтоматстрой» ВНПО Грозненски опытно - экспериментальни завода дукхача болхлоша болхьа дика къахьегама совгlат кийтдаьд В. И. Ленин вал 112 шу дизара денна [illegible]

[illegible] 170 — 180 процент [illegible]

* * *

Грозненски «Трансмаш» завода [illegible] бригадаша [illegible] декхараш тlайийцадар В. И. Ленин вал 112 шу дизара денна [illegible]

[illegible]

Цу пригадаша ара мел [illegible]

Б. КОСТОЕВ.

ЛЕНИНИЗМ — НАЬХА РЕВОЛЮЦИОННИ ХЬИНАРИ КХОЛЛАМИ ДУХБУВЛА ЛАКЪАРГБОАЦА ХЬАСТ

(Нистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

— кхотаенна, классови тІемашка чІоагІъенна российски пролетарната авангард. ХІаьта болаш бар болхлой классаши ахархошцарей авангарда бохаргбоаца бувзам, халкъо из хьаллоацаш хилар. Росс къахьегамхой тІйшар партех, тІйшар Лениних, къовсам лоаттабе гІайттар. Революци котъальяр.

Ишта, социалистически летоисчисление йола ма елинге а, хьахилар кердача общества хІама хьакхолла чІоагІа низ а хинна дІаэтта партеи халкъеи цхьоагІо. Из цхьоагІо объективни овла болаш я. хІана аьлча ленински парте ше лерхІар, программа къахьегача халкъа кертера хьашташ дизза чулоацаш я. ХІаьта цунна цхьана из цхьоагІо — бокъонца йола халкъа общественни строй хьакхоллар алхха халкъ мара хила йиш йоацилгах тешаш болча коммунисташа баьча сакхетамечи, де лерхІачоа тІаберзабаьча балхах хьахиннар.

Ленин кІаьдлацар из дукхаза а дувца. «Социализм, — яьхад цо, хьакхоллац лакхера указаш а детташ. Цун чулоацама гоама я казенно-бюрократически автоматизм. Дийна, творчески социализм халкъа массанна шоаш хьакхелла я». ХІаьта цудухьа вай парте ший эггара хьалхара дехар лерхІ къахьегача халкъа сакхетам, политически культура айяра халдаиза йоакхо елга. Цу дехкарах вай дикагІа лоархІа ме ду сихагІа, дизагІа хул наьха исторически кхоллама тоалоаг.

Советски общества дерригача дегІадахкаро, цун селханарчеи таханарчеи дено къаьста хьагойт къахьегама сага мукъаьлкхача инициативана фу дулургдаь. БІарчча бІаьшеренаш массехк шерашка вІашагІтехар цо. Цу итт шерий итогаш хІана дерригача дуненна гуш я. Из — вай Советски Іаьдал, халкъо дІакъа хьашташ кхочашдеш леладу Іаьдал. Из — кортамукъача къахьегамо хьакхелла массане а хІаране а хьал айдара тІерзаьи йола социалистически экономика. Из — 60 шу дизар белгалдаккха вай кийчлуча Советски Социалистически Республикай Союзера дерригача къамийи народностийи сийлахь-йоккха цхьоагІо. Из — вай общество социалистически идеологе яьккха котало.

Советски халкъа балха тІара кертердар — экономика. Цудухьа алхха укхаза селла лоархІам болаш ба наьха сакхетаме кхоллам, цар инициатива, самодеятельность, дог цІена болх бе безам хилар а хар а. Вай ерригa планаши программаши кхоачашъелга хьадда йолча производственни коллектива, балха моттига масштабе даькхача, цо цу сахьате хьа ма гойтий ше хІара болхлочун бехктокхамах, хьинарах профессиональни кийчонах тийша дола,

ХІана вай мишта даь, кхоана мишта дахаргда дукхагІча даьхе тийша да Тюменерча мехкдаьттахоша, БАМ-ерча туннелаш йоахарашеи наькъаш дехкарашеи, хургйолча атомни электростанцей низ бола дегаш «Атоммаше» хьакхолларашi, укх шерара хьувкъам хьалхеберргбола кІини боамбеига бІаьстан лаьтта йоакхо еш дІадуараша, вай берашта хьехарашеи сага могашала йоакхо ерашеи эффективно болх барах. Тайп-тайпарча участкашка, цхьаьаза гетТара а халача хьалашка, болх беш ба советски нах. Бакъда, уж берригаш [illegible] таргара хулийтар [illegible] да — хІамь хьакхоллача къахьегама юкъара гІулакх.

КПСС XXVI съезда решенеш, пхьаьйтталагІча пятилетке [illegible] кхочашъяра тІехьа дерригача халкъо лоаттабу [illegible], эффективности [illegible] айяра тІехьа, экономика [illegible] беш хилийтар духьа шерра яьржа социалистически [illegible] — из да парте дехкараш советски наьха дулхах-цІийх дола гІулакх хилара хьадда дола, гуш дола тешал.

Хано [illegible] пятилетка дикъагІа дола дакъа. кІезига да из. ХІаьта дар а кІезига дац. [illegible]

Шийна ма да хилара тарра, советски [illegible] [illegible]

[illegible]

рически творчество экономика тІа хадаш яц. Цо чулоаш общественни вахара дерригa доакъош. Цунца гуш я вай строя овлангара йола политически дикал — цуна чуьнахьа йоалла демократизм. Шоай вахара масалах тІа советски нах теш социалистически гІишло хьалъенча довха толамаш демократи кІоаргъялари органически вІашагІ бувзам болаш хиларах. Бокъонца законагІа дегІаенача социализма общество хаддаиза дегІаухача халкъа Іаьдала общество а хинна дІаоттар.

Вай революце,- яьхад Ленина. Советски Іаьдалга гІолла паччахьалкхе хьаена хьинаре дакъа лацара миллионаш а миллионаш а нах гІовттабир. Советаш — из я Іалаьмате дукхача наьха кхоллама инициатива юкъарча гІулакхе долча берката вІашагІтоха, хІара дош къоастадеча хетарийи предложенейи йоккха диапазон теркалъе, гулъе ше санна кхы йоаца торо хьаеллаш йолча политически организаце форма. Из ба советски общества ерригача классайи социальни группайи, къамийи народностийи, дерригача ноахалий хьашташа эггара кийсагІа а дизагІа а дІа ма деххара кхоп луш йола решенеш тІайяра бола тешам.

Ховш ма хиллара, паччахьалкхенна доал деча наха дакъа лацарах дола дош, социалистически демократех дола дешаш дунен тІа ира идейно-политически къовсаме латташ да. Укх тІеххьарча хана чІоагІа ювц, масала, демократех дІакъаста йиш яц яхача «плюрализмах» йола тезис. Мишта кхетае езаш я из?

НагахЬа санна дувцар. общество тайп-тайпара, шоайла вІашка доагІаш доацача хетарехи хьаштехи дале, тІаккха цу тайпара явленеш йоацаш общество яц. Из доагІа капитализмана а социализмана а. Бакъда, капитализме тайп-тайпара хьашташ классови антагонизма хьисап долаш хиларах укхаза ноагІо башхало я. Политически даькъе из антогонизм хьагучайоал вІалла вІаши тара йоаца классови ориентаци йола тайп-тайпара партеш хиларца. Уж тайпара партеш хилар. цар къовсам лоаттабар, ма дарра аьлча, демократе белгало я. бакъда, формальни, буржуазни, къахьегача наха йизза кортамукъале ца луча демократе белгало.

Социалистически общество производства средстваш къаьст-къаьстача наьха доалахьа ца хиларах нах лоалла лоаттабу классаш яц, бе-беча социальни группай хьашташ цхьана тарра ца хилар антагонизмага дІакхачац. Кердача общество яц социализмаца моастагІал леладеш хургйола политически партеш хьахилара кІийле. ХІаьта тайп-тайпарча хьаштий учет ярга, уж вІаши вийсларга, вІаши лархІарга диллача, укхаза исторически традицешка, хьалдашка хьежжа болх беш тайп-тайпара механизмаш хила тарлу.

Вай мехка а цхьа парти йола политически системаш йолча кхыча мехкашка а из е бож йолча социальни группа хьашташ теркалделга, дерригача халкъа кхъарча хьаштаьша уж тардела чаккхдоаккх цхьан парте гома чу дерригача халкъо хержача Іаьдала органашка, профсоюзашка, общественни организацей шерра яьржача системе гІолла. Массехк парти йолча социалистически мехкашка, царех хІаране шийи социальни кои гІортилга и шийи бесси хьашташ а долаш. Принципиальни лоархІаме да уж ерригаш а социализма позицеш тІа латташ хилар.

ЦхьабакЪда, духьал цу хІаманна раьза бац «плюрализм» дІахьайкаеш бола малабоалленера бараш. Уж гІерт Советски Союзе, кхыча социалистически мехкашка искусственни вІашагІъелла хІама а социализмани оппозици хилийта. Кхетадеш да, из де гІертараш вай строй моастагІий бола. Цхьабакъда, советски нах цу дІаманна [illegible] а раьза хургбац. Царна могарга тайп-тайпарча новкъарех санна, уж хьалхьулелга доахол дехкарчарех шоаш лорабе. Ленинца аьлча, вай, коммунисташ, цуна [illegible] вешы а ца йоалаш, социализма хьалхьи духьа демократи дегІайоалаьира тІехьа да.

ХІара денна гулакхна социалистически демократи вайна цу общественни паччахьалкхенни доал деча [illegible]

[illegible]

ра, бІаргкІалар ца валийтара, цун оаз. цун дагардар фуд хара а лархІара а парте йоакхо елга.

Наьха къахьегама, социально-политически хьинари, советски наха эшарий, дІадехарий, уйлай йоакхо ярах хьахул моллагІча коллективе, бІарччача общества морально-политически хьал. Из белгалдоал, ма дарра аьлча, массе а боарамашка партийни, паччахьалкхени, боахама органаша беча балхага хьежжа а. Ховш ма хиллара, укхаза шийи хана ленински нормаш тІара довлайца дупадения атта доаца дешаш нийделар. Вай парте Центральни Комитета хьалхленца царех негативни юхедисараш дІадаьхар. Вай из болх бир, эшаш йола урокаш атта йоацача исторически опытагара Іомайир.

ХІанз вай общество чІоагІдена политически хьал, советски нах бахеи болх буи ерригa атмосфера уникхІена, дегІаенача социализма нормашеи принципашеи дІа ма деххара я. Бакъда, из дац вайцига кхоачамбоацарийи проблемаши яц. лерргІа я цІенхаштта а къовсам лоаттабе беза хІамаш дац, яхилта.

Советски нах хила а боагІаш раьза бац къовлаш деш, кхаьш ийдеш, бюрократизм йолаш, сага сий ца деш йола моттигаш, кхыйола антисоциальни явленеш хилара. ХІаьта укхаза сел лоархІаме а дац уж вай таханарча вахаре дІаяхача замангара яьхай е довзол дехьара хьакхухьаш я тахнар, цар вай дегІаахара кхоачамбоацарех пайда ийбу. НагахЬа санна цу тайпара явленеш йолаш яле, цар вайна новкъарле ю, хІаьта царца къовсам лоаттабар — хІара коммуниста, хІара гражданина дехкар. Уж дІаяхара парте чаккхдоаха гІулакхаш советски наха дизза хьаллоац.

Новкъостий! Атта дац хІанзалца цхьанккха ца вахача наькъагІа ваха. Укхаза хьалхаргІе а дукха хІамаш теркалде, лархІа йиш яц. Объективни хьалина яьина проблемай къестача лоархІаме да майрреи эттача хьалага хьежжаи из леладар, карагІдаьнначун нийса, бокъонца Іилман дарда тІа мах барча вІаши тардар, воай низаши торонаши кІезиг ца еш а тІех ца йоахаш а хилар. «...Вай, марксисташ, — яьхад Ленина, — дехкарийла да дерригa низаш оарцагІдаьта вай политика ларде укха факташ Іилман наькъаца Іомае гІерта».

ГІулакх духьал цу тайпара леладаро вай парте а халкъа а йиш хул ткъоалагІча бІаьшерен тІеххьарча итташ шерашка советски общества хьалхашка уэтта дехкараш кхоачашде. Комплексе хьайнцача цу дехарех дегІаена социализм эргайоакхаш тоаяр ала йиш я. Цу йаьхача исторически этапа юхьиг дІайолаяьй вай мехко, хІаьта из, шийи аргІаш, шийи хан-юкъаш, дегІаахара лагІаш долаш хургья. Дувца дезаш дац лагІа тІара лагІа тІа довлилга геттара чоалхане процесс хиларах, из моллагІча тайпара дегІаахар санна ювласина я хьахула вІашдухьаленаши халонаши эшаирца. Цхьадар дикагІа вІаштІехьдоалаш хургда, цхьадар — воГІа. Цхьайолча областашка сихагІа дІахьалхашнахьа аха могаргда вайна, цхьайолча — шортигагІа. Общественни прогресса долаш дола сурт цу тайпара да. Лингейца нийсде йиш йолаш дац из.

Шийн XXVI съезде КПСС-о белгалйир мохк хІанзарча этапе экономически социальни дегІабоалабара шерра программа. Съезда установкаш кхоачашъяра царех хьадда гІулакхаш хилийтара тІедерладь да партеи халкъеи низаш. ХІана из, Ленина дешашца аьлча, вай дерригача балха корта ба. ХІаьта цу балхи толам хила йиш йоацаш буллабенна ба наьхьегамхой духовни, правственни низаш чІоагІа Іалахийтарца. вай [illegible] дийа мел дар гучаданнхилра. Дахьен гІулакхашиарен йоакхо наьшарен наьха безам совбоакхарца, цар творчески [illegible].

Из дерригa [illegible]

[illegible]

шашца аьлча, «вайна массинема хьоштдола, вайна дезаш доли, вай де дезаш доли, хІаьта вай воай дерригa низаши воай дерригa вахари дІалургдола» гІулакх да из.

Новкъостий! Сакхетамеча исторически кхоллама нах хьинаре юкъеоаар — ерригача вай заман белгалаьргІа хІамаех цаІ.

Лоацача исторически хана чухь социалистически содружествах вай заман политически дегІалра глобальни фактор хилар. Вежарашка долча мехкий идейно-политически, экономически, Іилма-техническии потенциалаш вІашагІтохаро реальни социализма низ беб, цун боарамагІо дегІаахa, империализми гегемонизмаи агрессивни политикана толаме духьала латта. дунен событей лелама хьинаре влияни е йиш хулийт.

Бакъда, социализм лабораторий хьалашка хьалъеш яц. Ши система классови вІаши духьале латтача хьале, империализмо чІоагІа низ беча хьале хьахул из, чура халонаш дІааси чакхъювл. Из дерригa а вай дІахьалхашкахьа ахара темпашта Іатки. Бакъда, даккха гІалат доацаш я ала йиш йоацача, лаьттан реальни йолча цу социализмо тІа-тІа дукхагІа тешавеш дІагойт кхоане духьал социализма йолга.

Социализма дуне — дукхача халкъий даим эргабувлаш латта кхоллам. Из гучабоал революци котъалккхара наькъаш, социально-экономически хувцамаш дара мегодаши темпаши бе-бе хиларца, общественни вахара тайп-тайпарча доакъошка сатотагІа дола дехкараш кхоачашдара способаш, общество вІаштІехьаьлккхара политически социальни формаш тайп-тайпара хиларца.

Социализмаца шийна малагІа диллача. тарлуш яц дагадохкарагІа оттаьь схемаши шаблонаши. Іаьдал карадолча хІара парте. хоадам болчча хьалага, къаман специфика традицешкеи хьежжа, социализм хьалъяра юкъарча гІулакха шийи дакъа юкъехьйукь.

Вахаро ше хьалхадоах социализма дукхха формаш хулга, бакъда, маІан цаІ да. Цу е вокх мехка социалистически строй хьахул коммунизма **керттера** принципаш юкъейоалаярах. Ленина хьийха ма хиллара, уж **нийса хувцаш хиларах**, къаман а къаман-паччахьалкхен а башхалонашка хьежжа **къаьст-къаьстача хІамай даькъе** а хувцаш.

Цунца дувзадена хІанз чІоагІа модни хиннача социализма «моделех» долча лешах ала безам бар са. Цхьадолча социалистически мехкашка нийсу халонаш хьахиннай йоах советски «модель» царна качъехкарах. Тамаш йолаш дагадеха хІама да из. ЦІена-уйла а йолаш хьежача кхоачам ба из дерригa дош доацар долча ха. МоллагІа социалистически паччахьалкхе хьахиларах — массанахьа гу шоашта тара кхы йоаца, къаман, исторически, культурни, кхыйола а башхалонаш.

Цу е вокх мехка социализм хьалъелга цун исторически, политически, культурни традицешка хьежжа хила деза вайна яхача хана — из дискусси е езаш хІама дац. Дискусси е езаш хул тайп-тайпарча «моделех» хьабараш дувцача хана социализма маІанах, капитализмацарча цун оалаш тІарча эргалонех хеташ дар тІа-тІа кегдеиннагІа, кой-корта боанашагІа хулача хана. ХІаьта кхетадеш ма хиллара, цІенхаштта духьала дола дезаш хул социализма наькъа гІа даьннача халкъий опыт харцъе гІертача хана, социализм хьалъяра юкъарча закономерностей гучахьа [illegible] ца тугача хана.

КПСС дукхаза дийцад цу деший хьалтехьарча шийн позицех. Вай дерзІ, хІара мехка дикагІа йола форма цун халкъо [illegible], цун хьаштаценеи традицешкеи хьежжа. Цхьабакъда, социалистически общественни строй принципиальни ийлленаш, цун классови маІан, цун чулоацам цаІ ба дерригача мехкашкеи халкъашкеи.

Вай хана дола терамо хІама да социализмана беам йараш дунен тІа дукха тІа хулаш латтар. ДегІаьгна капиталистически паччахьалкхашка [illegible]

[illegible]

хьош долча политически низий состав а характер а дукхьа хиларагІа дукхача тайпара хул унхаза идеологически течениеш, цар дагахкоабараш.

Вай, коммунисташ, тийша да, классови къовсамеи социальни хувцамийи практике, ерригa материальни духовни культура дегІаяро, социалистически лоттагІлеи мехкий опытои влияни Іилман коммунизма идеип кхы а шерагІа дІаярзара эша хьалаш хьадергда аьнна.

Социализмага долха наькъаш цхьатарра дац. Амма, цу новкъа аьлча, лоархІаме ла цу тІара из йалари духхьала социализмага кхачари, ах новкъа ца сацар е капиталистически системана чу ца висар. Дагалаьцар кхоачаш-дара шоай политически парти хила еза къахьегамхой. ХІаьта моллагІа парти а йоацаш, принципиально керда, ленински парте тайпара йола парти.

Духьала цу тайпарча партена мара могаргдац массай хьашташи уж кхача гІерташ дола хІамаши сакхетаме лоаттабеча политически къовсама моттала даха, къахьегамхой ше тешшача бесса социализмах тешабе. цар денал уроаттаде. хьинар вІаштІехьдаккхеи цхьан хьарсама чу вийсдеи Духхьал цу тайпарча партена мара могаргдац массашка шийи авангардни роль къоабалъяйта а мичча таймаш, кхыметтел эггара халагІа дола хьал нийсделча я, къахьегамхой социализмага кхоачабе.

II. «ДЕМОКРАТИ ЭГГАРА ДИКАГІА ГУЧАЙОАЛ ТІЕМАХИ МАШАРАХИ ДОЛЧА КЕРТТЕРЧА ДЕШАГА КХАЬЧАЧА»

(В. И. Ленин)

Новкъостий! Іалаьмате лоархІаме моттиг лоац ленинизма теоре а практике а дунен политика проблемаша, къаьстта тІемеи машареи проблемаша. Ленина къаьтта гуш дир российски революце, халкъий беррига мукъадовлара къовсама кхел дукхача даькъе уж проблемаш нийса къестарах тийша хилар. Ленина тІаэттар котъальнача пролетарната арахьарча политика керттера принципаш белгалъярах бола бехктокхам. Вай парти хьаьачо дилла а гІай дехкар нийсхои нийсхои доацачеи тІемашта юкъе. ТІемеи машареи проблемах цуна хийттараш бІарчча учени а хинна дІаэттад. Цун керттердар латт машареи социализмаи органически бувзама идеш йоаггІача тайпара а компромисс йоацаш а чІоагІъь дІаоттарах.

Латт кердача обществана тІом эшаш ца хиларгара, из цун дерригача хьашташтеи идеалаштеи, къахьегача наха дага мел латтарашта духьала хиларгара хьабоагІача бувзамах.

Тахан, тІемахи машарахи дола дош бІарчча хальгаш, адамай цивилизаци ше а дунен тІа яха йисарахи дунен тІара дІаллараxи дола дош хинна дІаэттача хана. цІаккха ца хиннача бесса лакхбениаб цу ленински идей лоархІам.

Ерригача вай Октябрьски революци хиннача тІехьагІарча опыто йоах, дехар дарах империалисташа машаре доахийтаргдац. Вайна дагадоагІа, революци ше лорае хоаш хила еза аьнна дола Ленина васкет. Из васкет кхоачаш а деш, вай парте, советски халкъо хьадаьд сий дола Герзашнара Низаш, бохалургбоаца оборони низ.

Цунца цхьана советски халкъ цІаккха а хиннадац машар духьал тІема низон цунна тІерзальча политикой ІалашбергбІа аьнна хеташ.

Цу тайпарча политико машар чІоагІбарга а ца дугаш, герз сихдаь хьадарга, конфронтацега, бухсоцаш тІемага дугаргдар. Духхьал цудухьа да вай парте, Советски паччахьалкхено сел тІагІертта машаре цхьана дахара принципаш хьаллацар, ионъзара ца йовлаш машареи дунен халкъаша цхьана гІулакхаш леладареи новкьа ухаш хилар.

«Демократи эггара дикагІа гучайоал, — белгалдаьхад Ленина, — тІемахи машарахи долча керттерча дешашка кхаьчача». Советски арахьара политика кІоаргга демократически хилар латт, из тІом эшаш боацача шеррачи къахьегамхой овлангара, цар вахарах лета дола хьаштаи чулоацаш хиларах.

Цхьан хана, хетаргахьа, ладерга дерригa чулоацаш дола вай заман истори. Тахана хила йиш йолаш хІама да, нагахьа санна Советски Союзо гІагІертта машара политика чакхьаьха ецаре, вай планета сага вахара хІана шерйолча духьал кхерамегІа моттиг хинна ца Іеш, хила тарлуи дар, тІаттаккхинна хургхиларах йола шеко йоацаш йола фаькт цу исторе тІа доло а хаьннийа дІаяьлерхиза.

ХІаьта нагахьа санна вола дар ца хилийта вІаштІехьадаьнна [illegible] нагахьа санна вай машаре [illegible] дукха хІама ца оаш [illegible] Советски Союза арахьара политика [illegible] хинна хІама да.

Советски наха. Лаьттан тІарча дерригача прогрессивни наха чІоагІа хам а бу лакха мах а бу машар чІоагІбара Ленина Ильич Брежнева бечча Іалаьмате боккха балха. КІаьд [illegible] хьегача къоба, цу вай долча гІулакха цо тІоуш [illegible] по незапалийтал вай парте Генеральни секретарь шеррача къахьегамхошта, царга баркал йоахийт. ХІара сийлахь-доккхача гІулакхо хьабу шийи турпалаш, шийи гІончаш. Цу тайпара сий долаш хІама ди вай хана машар бахьанера къовсам. ХІаьта тІом болабелча дена из чакхбаллалца тІем тІа лаьттачи а тІом сецачул тІехьагІа цо бохабаь боахам юхаметтаоттабеш йоккхий халонаш лайнача а Леонид Ильич Брежнева тІагІертта, хьаькъал долаш, ноиъзара ца вовлаш, низ ца кхобеш дІахьу из къовсам.

Новкъостий! Къонача социалистически паччахьалкхеи, принципиально керда, машаре цхьана дахара ленински политика чакхйоахаш, из кхоачашъяра керда формаш а леха йийлар. ХІаьта хьахинна керда, социалистически дипломати бохабе еза ю, Ленина дагалаьца хиннача, эксплуататораша массаза а арахьара политика къахьегамхой массех дІагъесталь цеи, цо бе безар арахьарча политика объект хиннача къахьегача нахах дунен халкъашта юкъерча гІулакхашта шийи хьашташка хьежжа воздействи еш бола низ.

Социалистически арахьара политика хьахиларо ше гІо дир эггара лоархІамегІа хиниа дунен халкъашта юкъера проблемаш хІар-тота эоацаш хиннача паччахьа канцелярешкара ара а яьха буржуазена гоама хиннача улицаш тІа яхьа. уж болхлошта, дерригача къахьегамхошта дІайовзийта. Из бар чІоагІа классови, чІоагІа партийни хувцам. Цо духхьашха йиш хилийтал къахьегамхой политикана бокъонца влияни е. гІо дир тІема духьаларча болама шеррача массош кІийлен тІа яла.

Вай заманахьа, адамлона эггара унзарагІа барех бола кхерам — ядерни тІема кхерам тІаэттача хана. уж болламаш, ма дарра дийнача. лоархІам дегІабаргІаш хургбола цІенхаштара политически фактор а хинна дІаэттад.

ТІема духьаларча болламаша кхераяь империалистически буржуази харцлера герзах, говза оалаш буцарах шерагІа пайда эц. Фу деш а хІанз Вашингтон? Цхьа исторически пропагандистски кампани шоллагІлунца хуаш. Нахага цкьа «советски тІема кхерамах» душ, тІаккха эхь ца хеташ Америка стратегически «гІехьайисара» хьа къехьа оалаш душ. Е «дунен халкъашта юкъерча кхерамцаь» уларбоах, е Полшерча, Центральни Америкарча, Къилбехьена Къулба - Малхбоалени Азерча событей хьа цъехьа лоацараш вІашагІдеш. ХІаьта из цар оагІорахьара [illegible] цаІ шоллагІча гІехьадоагІаш да — дукха наха [illegible] е а бел мара могари мичад империалисташта дукха нах хІалакбеш дола герз хетаде, дуне тІема юкъе чуйила.

Вай халкъ дог тийша да [illegible] хиларах. Цу гІулакха [illegible] да халкъий кхерам адамаш [illegible] дерригача машар [illegible] политически партеш, дегІаенаша [illegible]. Вай парте, Советски правительства дерригa а цу советски политика машара гІулакх [illegible] тара, нах дІахетабара, герзаш Іаьдарен агресси [illegible] гІулакхаш [illegible]. Цу де лерхІараш [illegible] хабарах даь ца Іеш вай [illegible] гІулакхашта [illegible] а гІо ду.

Из къаьстта [illegible] дІаотт тахан. ЛоархІаме хул вІалла ца хиначча тайпара. дукхача наьха тІема духьалара болам айбеннача хана. алхха «шийла тІема» проводникий пропагандистскеи [illegible] хилар. Общественность Іаха- [illegible]

ара пайда яца гІерт дипломатически переговорех шоех, цу даькъе герзашта доазув оттадареи герзаш дІададахареи переговорех а. Хетаду, цхьа йолча хана иллюзи дІайоаржара а, общественноста фел йоа а яь, дІахо герзаш Іоадара а уж переговораш дІайолаю аьнна.

Цу тайпара низъ беций Малхбузена Центральни Европера герзашц герзаницара низаши кІезигдара хьакъехьарча венски переговорашка лаьцар? Массеза гІийотай. Советски Союз, социалистически мехкаш дІахо яха никъ боаьаш йисачара уж дІайоза пийтаІ Цхьабакъда, массала а вай малхбузехьарча партнераша керда-керда бахьанаш корадоагІа барт ца хилийтара.

Тара да гаьна дахара низ юкъера болча Европерча ядерни герзашта доазув оттадара переговораш цу схемагІа США вийлаша дІайолаль хилар. Цул совгІа, унхаза юкъедоаладаьд наленлари доазув оттаделга а — барт белга цхьа шу—цхьа шу ах цу тІехьдаккха доагІа. тІаккха практике кхоачашъе дІайолалла мел Европе массехк бІаь керда американски ракета дІонийсъяра натовски решеш.

Дукха ха йоаццаш, ховш ма хиллара. Вашингтоно цІаьхха а дош делар стратегически герзашта доазув оттадарах кІезигдарах хетаь переговораш дІайолае американашка наста кийча хургба, аьнна. Долче, вай саго дехар де дезаш дац, уж переговораш с Советски Союз кийча йола дукха ха я. Из лоархІаме проблема къоастае йиш хиларах вай чІоагІа тешаш да, нагахьа санна переговораш бокъонаш цхьатарра хиларей кхерамале цхьатарра лоаряреи ларда тІа конструктивни хьисапе еш хуле,

США-ца конструктивни диалог е кийча хилар укх денош цІаьхха а дІаккхайкадир советско-американски кулгалхой вІашагІкхета йиш хиларах новкъоста Брежнева «Правда» корреспондента хаттара жоп луш.

Новкъостий! Коммунистий парте массаза а лийрхІаб чІоагІача машарга бода никъ — хала, низткъала никъ. Укхаза атта коталонаш ахарга даха дог дац. хІара гІа боаккхаш дукха низ тІабахийта беза. Из вайна иштта дика ховдаь толам баккхарах корта бІогора балаз вай. Дехе хьовзац халонаш нийсъелча.

Леонид Ильич Брежнева хІанзара дунен халкъашта юкъера хьал нийсдир наькъаш дІа-юха декъалуча моттигана, цунца цхьана нийсагІа бар харжара адамлена хьалхашка латта сийлахь боккха бехктокхам белгал а боаккхаш. Е тІом ца хилийтаргара баьина машарга бодача наькъагІа гІа боаккхарга ба цо. Е герзаш Іоадара а конфронтаце а наькъагІа гІоргья.

Вай воашта дар херкка дукха ха я. Вай тІехьа да Ленина биллача машарен вІаши цхьана гІулакхаш леладареи наькъа тІара ца довлара. Вайна из дош халкъеи мехкеи хьаштий дулх-цІийх да. Вайна из принципа дош да.

Хеталу, алхха вай хинна ца Іеш. США юкъе а йоагІаш долча капиталистически дунен керттерча мехкаша а из хержад. наькъаш декъалуча цу моттигах 70-гІа шераш долалуш чакхдаьннад, аьнна, хьалхагІа дІаихьача итташ шерашка Іоанчи опытагІа хьалхаде а лелаеш. Машаре цхьана дахара могаргйола альтернатива йоацилга, «шийла гІоми» гера Іоаделгеи тІехьо йоанаш дола хІама долга, хІаьта «бІанхача» тІемо цхьалхена а котало дургйоацилга къаьста хьахье кхача опытана.

Цхьабакъда цхьайолча правительстваш [illegible] а санна, опыт, исторе хоьхаш йовзъяллийтара тІера я. Из, хетаргахьа, хІана хулаш доагІа дунен халкъашта юкъера гІулакхаш дегІадоагІилга кхерамеча наькъа тІа даккха гІертача вашингтонски администрацена. Кхетадеш да, цу наькъагІа вІашагІкхийттача Штаташ толам бартбоацилга. Терзал оа дача далац цу тайпарча политика бІарчча хьамашар хьал юхаделга. тІом хилара кхерам чІоагІбелга. Цунна дола жоп фе хилар [illegible] йиш [illegible] цхьана машар лорадара лоаттабу къовсам кхы гІа чІоагІ а беш. Духхьал уж декъалчин да вай мехко чакхйоахача арахьарча политика кхоачамдераш.

Советски Союзал тІема даьхье гІехьхила гІерташ империализма агрессивни низашна [illegible] дов а дуи вай обороноспособность боагІаш бола [illegible] вай. новкъоста Брежнева белгал ма даьккхара, вай мехкой ерригача социалистически содружествах кхерамале тешшаме Іалашъяр духьа.

Хьал хувзале. кхоххам чІоагІбе гІерташ леладеча гІулакхашта духьала керда машара инициативаш йоаь вай. Профсоюзий XVII съезде а Ташкенте а къамаьлаш деш новкъоста Брежнева конструктивни предложеней бІарчча комплекс дІахтийкай. Цу кердача инициативаша шоай маІанга диллача хІара мехка, цун правительствана, цун общественноста хьалхашка оттаду цхьа хаттар: малагІча наькъагІа гІоргда? Машарей кхоххам дІабаккхарей наькъагІа е кхоххам чІоагІбара, герз Іоадара, тІема наькъагІа гІоргда? Цу хаттара жоп ца дела ца цхьаьккха а варгвац.

Ядерни катастрофина духьала лаьттабеча исторически къовсаме вай цхьаь дац. Машара гІуламхатахьа — социалистически содружество, вежарашха йола коммунистически партеш, дунен халкъий болхлой болам, дІахехьаьчча долча мехкий халкъаш. Машар бахьан къовсам лоаттабеш ба ерригача континентий, дерригача мехкий халкъий дукха нах. Малхбузен Европа, Япони, ВІашагІкхийтта Штаташ шоаш а юкъе а йоагІаш. Тайп-тайпара социальни хьал дола, тайп-тайпара уйлаш йола нах вІашагІтохаш бола из болам хьахиннаб шоаш хІалак ца хилара уйла чуйоса а йоагІаш чуйоссарах, вай хано чІоагІа дІадехар — ядерни катастрофа ца хилийта уйла хиларах. Политически Іоадалаша иштта ховшле а оалаш буцараша мара хьакхайкаде йиш яц вай деношкара дукха нах юкъебола тІема духьаларча болам «Москван куленй» гІулакх, коммунистий къайла гІара тийша болх ба аьнна. Тахан ядерни кхерама духьала яьннар санна йола дерригача дунен тІара шерра коалици адамлен исторе цІаккха а хинна ца хила мег.

Машара проблемаш цхьана а юкъарчал а доалаш ювласина я къахьегамхой овлангара доагІа социальни хьашташ лорадарца. Алхха иштта хьийжаб царга марксисташ. Иштта хьеж царга тахан беррига марксисташ-ленинцаш. Советски наха боккха мах бу вежарашха йолча партеша тІема духьала, машар, кхерамале, социальни прогресс бахьан къонахчал долаш лоаттабеча къовсама. Шийи интернациональни дехар тешшаме кхоачашдеча КПСС-о долла хІама да а даьа дерг а да цу къовсаме классагІа болча доазол дехьарча шийи вежарашца солидарности вІаши цхьана леладу гІулакхаш чІоагІдара, принципиальни марксистско-ленински кІийлен тІа коммунистически болам кхы а айтагІа кхотабаларга кхачара гІо дара.

Вай арахьарча политико, Ленина ваьтача хана а санна дерригача мехкашка а дунен халкъашка а дилла хьалхадоах вай машара хьашташ. Цу ленински наькъа тІара вай цІаккха а довргдац.

Новкъостий! Ленинизма истори да — дукхаен сийлахьен истори. Бакъда, ленинизмах хинна а дац е цІаккха а хург а дац алхха истори.

Яхаш а я даим [illegible] а болхлой [illegible], къахьегамхошта социализмагеи коммунизмагеи бода никъ сийрдабоаха В. И. Ленина идеяш.

Даха а дах [illegible] дахаре а да общественни вахара кердача формашка, социализмага практически [illegible] сийлахь [illegible] дола В. И. Ленина гІулакхаш.

Яхаш а я ахар [illegible] цун идеяши цун гІулакхаши даим шийна дола В. И. Ленина хьакхелла парти. Вай [illegible] ерригa политически [illegible], цун дерригa дегІаде Владимир Ильич Ленина [illegible] воздействи [illegible] да. Парти хьакхоллалаш Ленина ше беррига [illegible].

Тайп-тайпарча [illegible] къамаш [illegible] кердача тайпара [illegible] вІашагІйоллаш [illegible] Ленина белгалдаь [illegible] парти могар [illegible] дал хьадаккха а [illegible] дерригa халкъ дига а, кердача строена достам тела а из вІаштІехьаьккха а, буржуазен йоалаш а буржуазена духьала а шоай общественни вахар дІаоттаде гІертача дерригача къахьегамхойи эксплуатацена кІалбарийи хьехархо, кулгалхо, баьчча хилар, ахаш. Иштта йолаш гІора Ленина революционни пролетарски парти. Иштта [illegible] хьа а кхелар из большевистски парти. Иштта йолаш я Советски Союза Коммунистически парти тахан а.

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — Ленинан ленинцийн парти!

Даькъала хийла ленинизм — наьха революционни хьинари кхоллами духхьувла лакъаргбоаца хьаст!

Сийле хийла сийлахь - доккхача советски халкъа — коммунизм хьалъенчи!

* * *

Новкъоста Ю. В. Андропова докладага чІоагІа лерам тІабахийта да а дийсар цхьа санна дукхаза [illegible] тІомраш детташ [illegible] хьажар.

«Грознипронефтехим» яхача Ӏилма - тохкама проектни института коллективе дика йовза къона специалист, монтажни отдела инженер Маркосова Елена. Грозненски мехкдаьтта институте шийна еннача знанеш бизза пайда эц Еленас, болх цӀена, грамотно бу, цкъа хьадаьр юха де ца дезаш хул. Цудухьа цун сий ду коллективе, хӀаравар цунна гӀо де кийча ва, хӀаьта из ше а я новкъостал дара тӀера йолаш, нахана Ӏымерзе, беламе йолаш. Бартайна къахьегаро гӀо ду коллективе болх беча къоначарна специалистий хьинар вайде. общественни балхара уж юкъеозе. Е. Маркозова я комсомольски бюро член, пенгазета редколлеге член.

СУРТА ТӀА: къона специалист Е. Маркозова.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХАЛОНАШ НИЙСЛОЙ А...

Сунженски района Цеча Эсхара шерагӀча колхоза хьайбаш леладечар пачхьалкхенга хьайбай продукци йохьара хьалхарча квартала план тӀехкхоачашъяьй. Масала, шура планал дукхагӀа 11 тонн йолаш 321 тонн ехкар, хӀаьта дулх дохкара план 179 процент кхоачашйир. Хьайбай продукташ дукхагӀа яхара, кийчъяра 1982 шера цхьоалагӀча квартале республикс лелаьча социалистически яхьа итогех котъяьннарг а лаьрхӀа республикански газетӀаш тӀа чӀоагӀдаьча Сийлен улга тӀа яьнахр колхоза коллектив из толам баннахрах. Бакъда, тӀехьарча хана лаьгӀъеннай цу боахаме йоаккха шура. Фуд бахьан?

— Пол, ча планал совгӀа Ӏалашдир оаха соакха, цхьабакъда, кийчъяь силос планал 2100 тонн кӀезигагӀа елар. Цудухьа оахош Ӏалашдаь доакъар хьайбаш кхабара март бутт чакхбаллалца мара тоъаннар. ХӀанз из нийду оаха Къулбседа-ХӀирий республика боахамашка, кхыча моттигашка ухаш. Цунца цхьана, массе хана тоъал эца а хьатӀала а карагӀдалац Ӏа бахьан долаш оаштӀехьдалац хьайбаш халданза цхьан пационах кхаба. Цудухьа лаьгӀъенна тӀехьарча хана доахонгара йоаккха шура, — йоах колхоза кертера агроном Федин Николай Васильевича. — Иа ца хиллийтара укх шера соахкарчул дукхагӀа дӀаюргья доакъара культураш, къаьстта теркам тӀабохийтаргба гектара тӀара чуэца хьувкъам алсамбаккхара. Масала, хӀанзале дӀайийнай оаха доакъара 60 гектара тӀа кенаца цхьана рох, 368 гектара тӀа цхьа тӀаюва баьцаш, 120 гектара тӀа люцерна. Уж еррига культураш кхай технологически карташа дӀа ма дехха органически, минеральни удобренеш хьувдаьча. ма кха баьнка, культиваци аь дика тоадаьча лаьтта дӀайийра. Тесса фу цхьоалагӀчеи шоллагӀчеи классай дар. Соакха гурахьа дӀайийна 450 гектара тӀа рапс а боахаме. Шинхо ди даьнча хьакха йолаш йиш йолаш хургъя из. Цунах 350 гектара тӀара яр силоса хьоккаргья оаха, хӀаьта йиснар — доахана мошача доакъара лаьрхӀа. Из телаш доахан кхаба доладича дикка тӀакхетаргья шура. Рапс чу а нийца мукъадаьннача 414 гектара тӀа силоса хьакӀош дӀаюргья. Уж сихагӀа дӀа мел юа дукхагӀа хургба цар хьувкъам. Цудухьа рапс чуэцара ха лоацъяр духьа тхоай еррига торонаш оарцагӀйоахаргья оаха. ХӀаьта из буц хьоккаш хургъя индустриальни методагӀа лаьрхӀа вӀашагӀъелла механизированни комплекс. Эше тахан а болх дӀабьлабе кийча ба цунна юкъебоагӀа механизаторахий, кхыбола къахьегамхой. Укх шера планагӀа 10210 тонн силос йола, 1250 тонн доакъара свеклаш, ябах кхес, 880 тонн йол Ӏалашъе. 300 тонн баьций витаминни хьоар дикха дезаш да тха. Хьалхашка латта декхар тӀехкхоачашдар духьа низ дӀакхоачар дерригя колхоза коллективо, — тӀатехар цо тӀехьара.

Ялата культурай хьувкъам алсамбаккхара ялата хьакӀаш, генараш дӀадера макха боаккхаш, культиваци еш лаьтта кийчдеш, гурахьа дӀайийнача кӀийна, мукха минеральни удобренеша поз норма еш ба хӀанз механизаторащ. ВӀаьстан кхашкара балхаш деш геттара дика къахьег трактористаша: Кишоя Анатоле, Орлоя Владимира, Белагурова Николая, Ефимоя Олега, Серинова Владимира.

— Югославе хьалхехь «НСК-418» яха гибрид къаьстта еаенна тха кхаш лелаерашта. Тамаш а яц. Кхыча сортех йолчарел кӀезигагӀа кхер из шелалах, дикагӀа лов йокъал, дукхагӀа лу ялат. Цхьан хана дӀайийча, масала, «Одесски-10» яхачул 30 ди хьалха кхач из. ХьажнӀаш дӀаюв лаьтташ хий дехнаш дац тха. Цудухьа югославски сортах йола хьажкӀаш дӀаер боккха пайда луш хӀама да. ХӀаьта тха кхаш лелаерана доша деннад план 26 йолаш укх шера хӀара гектара тӀара 35 центнер фуалъяьха хьажкӀаш чуи. Цар низ дӀакхоачаргболаш хӀама а да из. Масала, соакха хӀара гектара тӀара 35,3 центнер чуерлайир цар, — йоах Николай Васильевича.

Пачхьалкхенга ялат, шура, дулх, кхы тайпа юртбоахама продукци йохкара планаш цу колхоз кхоачаш ца еш цхьаккха шу дӀадаханзар иттлагӀча пятилетке, хьалхашка лаьттача декхарех дика лоархӀийр соахна а. Нийсъу халонаш эша а еш укх шерара планаш толаме кхоачашъе шоай коллектива низ дӀакхоачаргхиларах а бӀубенна ба колхоза кулгалхой.

М. МАГОМЕТОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Хопш ма хиллара, ПӀашатӀехкийтача Штаташна чӀоагӀа айдаь дувц сага бокъо лорие езаш хиларах, царцига а доацаш кхычахьа. Хьалкъа Польшен демократически Афганистанен уж бокъонаш «телхаеш» моттигаш я, ахаш, дурма а яь ше дӀакхайкадеш. Вашингтона бӀаргагац Ӏаьдале нерте а оттаяь шоаш хьаллоаттаеш йолча режимаша шоай мехка наха лоатгаду Ӏазапи ду низаши. Цун къаьгта дола масал да хӀана сальвадорски ишлача режимо ший халкъа духьала хьда ха а йоацаш лоаттаю геноцид. КӀайча ЦӀено ше оттабаьча сальвадорскичарна камаьрша деш долча тӀемеи финансовни новкъосталах ээараш-зараш болча дукха бала лоаш боаллача цу мехка бахачо маьршача наха сӀайгӀеш баллен, шийн хул.

«Сальвадоре сага бокъо лорадра гӀулакхе Вашингтоно ловца «дакъа» ахаш п ГДР-е хӀара кӀирагӀа арадувлача «Хорицонта» тӀа кепатеха араьнна карикатура.

ТАСС фотохроника.

МАГОМАДОВ Хьамид

ВӀАШАГӀЛАТАР

Магомадов Хьамида республика чекистех, Советски Ӏаьдала къайлагӀарча а гучахьарча а моастагӀех лаьца язъяь очеркаши дувцараши арадийнад кепайоазон тӀа. Из ше а хиннав Нохч-ГӀалгӀайчена хала хиннача хана чекист. Ше лелаьдаьр, шийна даьнар, хезар дувцаш, цу лирача ханах лаьца «Сатоссаш дӀайолаергья вай операци» яха роман ладеш ва из.

Газето кепатох романа цхьа дакъа.

Шахида шорттига ши ког тоӀаолча йорт нийя йолаелар цун говр Карабах. Шийна хӀама техча лацар Карабаха. Шок техча тоъам бар цунна мух мо сихъенна борал дахьа. ХӀанз а лоаман пакъа тӀа гӀола йодар из, ший дас шя борд вӀашказза из шок тохар догдоахаш, из шок хьацеза яьлча, ма могга яда дага болаш. Бакъда, цун да ше тоӀабаьча шин гонах лоӀам хинна, говра болара раьва волаш, из цхы сихъе дагавоацаш вар. Говро а кхетадир ший за ший боларах тоъам хинна, сихо иа ашаш хилар, цхьа хӀама дагадоаллаш, уйланга ваха вар из.

Карабах кхеяр а тайп-тайпара хӀамаш цунна Ӏомадаьр а Шахид ше вар. Цхьа шу даьнна бакъилг йолаш еннаяр из Шахида цун ваьна дас. Хоза, диткъа дегӀ, биткъа кӀай когаш, хьажаюкъе седъа мо кӀай чухьар доллаш, юртарча тӀаьагӀача говрашта юкъе белггала яр Карабах. Дукха катий нах хьогар Шахидах. Миччахьа говраш хоккача моттиге массаза а цига эилла совгӀаташ Шахидига кхоачар.

ШоллагӀа шу дар тӀом болабенна. Цу хана денз цхьа моттиг хиннацар говраш хоханаш. Эггара къонагӀа, эггара дикагӀа бола катий нах тӀем тӀа баха бар. ХӀаьта, укхаза, тыле, бисараш ха яхан геттара къабенненн болхий нах мара бацар. Уж а сатессача гӀоне са довлийа болх беш бар.

Котало яккхара фронта ялат эшар, дулх эшар. Цудухьа хӀана Шахида уллаш говраш хахкара тӀа иа йодаш, ма дорадари, уж дика, дерста хилийтара тӀакхувш яр. Из де вӀаштӀехьдоаларе, цунах армена новкъостал хургдар, вешийна Абйиа а гӀо хургдар, хӀаьта укхан шин доттагӀчунна — Ивана а сихагӀа аьттув хургбар из Ӏале хиннача Гейдара сал ташкара котало яккха.

[illegible]

[illegible]

говр хозъянь ца Ӏеш, цувр дӀа-хьа ца йоалийташ дӀачӀоагӀаь лоаттаеш яр. Иштта хозен дика тоабаьи бар говра беррига гӀирс.

Лепаш яр Шахида бе йоалла дирст. Ший дадаьца цхьана яьяр цо из. Иванана вӀашагӀкхийттачул тӀехьагӀа, ший вокххагӀа волча вешех Абойх лаьца цо дийнначул тӀехьагӀа, кхыча тайпара шийга хьейка ваьлар Шахид. шийна карагӀдаьннар, ше дагалаьцар вӀаши дустар, нийсдора новкъосташта карагӀдаьнначунца, цар гӀулакхашца.

Стрельцов Иван накъа а ваьккха ший жа Ӏул долча отарашка юкавоагӀаш вар Шахид. Цу Ӏулга тахан хьежа везар ше вар из. Кастта саг йоалаеш вола Имран бригадира пурамца цӀавахавар. Бакъда, Шахид тешаш-м вацар Имран саг йоалае гӀерт аьлча. Аамана раьла я со аьнна дош деннадар. Сихвеннавар Имран, из кхерар шийла хьалхагӀа кхычо Аьмаи сха нах батийтар, цул чӀоагӀагӀа кхерар Имран, из наха йодаяр. «ГӀулакхаш-м во дац, — доккха са даьккхар Шахида. — Хьанна моттар Имран цу гӀулакха кийтта сихлургба аьнна... Денал долаш саг ва-кх из...»

Дика йодар говр. Лоаман ниъ ан тоатолгагахьа дӀахьайзар. Эгаш уллача тӀийна тӀа мийрра ког ловзаш тӀехьа а яьнна, цу тӀийна тӀехьашкахьа уллача боккхача кхерийна тӀехтоссалушие, цхьан хӀамо саьхкъаьккхар говр. Карабахи айденна ши лерг бӀаргадайча. Шохид кхийтар цаӀ долах.

Боки чӀогӀ-м аабан хьогӀ аз аьнна, хийтар цунна. Ӏо а ваьнна хьежар нуврага, тӀонгага, бохкарашка. Хувпадения хӀама дацар. Карабиха лергаш цкъа Ӏодмоцни, тӀаьхха юагӀоиташ гӀаьхха дар.

Фу хиннад хьона, Карабах... Бариа цаӀ долга Ӏа хьахийта... Лоралуш хила везза укхаза...»

Юхаьвар укхо дирст. Карабах раьза йолаш кхаесецар. ХӀанз ан тоатолг долча ... [illegible]

[illegible]

Ил а бӀарахьежар Шахида. Хьежар малаи ха гӀерташ саниа. Гуш дар укх вашагӀкхетара из раьза воацилга, хӀана фу дича, фу аьлча бакъахьа да ца хоиш соцавеннача висавар из а.

«Автомат а я кхычар... Ше а ва кхычахьара... Арсланова нах бӀй-хьогӀ ераш. Аьшка оалхазара тӀера чутайсаб йоах Гейдара салтий... Арсланова нах ба йоах уж лохаш..., — соцалуц уйлаш. — Иштта во бӀарахьажар хӀанад цун. Аькха дар сапна... Кхетадир цхьаькха а — цапашшаш хьежар из Шахидага... Са, Шахида, йиш яц ца вовзаш вола саг ца везаш тӀаьца. Укх лоамий фусамда ма вий со».

— Ассалам - Ӏалейкум, — аьнпа говра тӀера Ӏотоссавелар Шахид. Хьаэккхийта автомат тӀалаьцар «хьаьшо» Шахида. «Фу хиннад укхаина... Аз укхаьга хеттар моаршал да, хӀаьта яр со ве гӀерташ ва, — кхехна яьлар уйлаш. — А, ер вац Арсланова саг... Во саг ва ер, хьаннагӀчунна вале а... СихагӀа къайла валавеза ер волчара».

Сихха дӀа-са хьежар Шахид, миччахьа тоссавенна а цун кӀалхара вала дагаволлаш. «Хьаьша» а кхииттар ер вала дагаволгах, цудухьа из иа вадийтара духьа цӀаькхаза а автомат тӀахьежар цо Шахида:

— Комм, комм. — оалаш. Укхаза Шахида кхетадир: «хьаиз» сигалара чутайсача нахах волга. Гейдара саг. Цунга хьежаш багӀа Омар наши Хмазат-хани. Бакъда, Гейдара нахега хьежаш бац Аргун - чура нах.

— Комм, — цӀаьнхаза а шимхара аьлар «хьаша», тхьоира санна Шахида яьккха тӀа автомат а оттаеш.

Деррига а кхетадир Шахида. ЦӀаьхха цхьа говза Ӏолохвелар, цул тӀехьагӀа, вокхо ер фу де воал кхетаделехьа мха хьалийсенна лохера цун чӀенгах шийна ма могга хӀама техар. ХӀама чӀоагӀа кхийтар, «хьаша» даьсса гаций санна лаьтта вохийташ. ТӀанхийтта автомат хьа а яьнна, цун бух техар Шахида «хьашьа» кертах. Из бух а теха ер хьалхийлушие, воаввеш цхьа во аьрӀа хӀама кхиттар Шахида кертах, бӀаргашка боад тохаш. Кхетам чура воалаш, бух боаллача кӀоарга ше чувоаш санна хийтар Шахида.

[illegible]

ла. ХӀанз е вӀашагӀкхетар а. Новкъоста валар корадаь вӀашагӀкхетар...

Шийна ма могга ведда водар ер, кхы пада са я низ а боашаш юхлесецар. Соданкха аьнна Ӏовежар. Ер Ӏовожкаше юххе цхьа шимхара во цӀогӀа хезар укхаша.

Поккха ча тӀайоагӀаш латтар. Ший бе доалла гера а дилдеина тӀехьашкахьа волавелар ер. ЦӀаьхха а цхьаво цӀогӀа а даьнна тӀакхоссаелар ча. Укхаза кхетадир диверсанта ше чан къорга юххе латтилга, цӀаьхха бӀарг кхийттар чайтонгех. Чах лоравалар духьа аьтта оагӀорахьа додача наькъа тоатолгагахьа тоссавелар из. Бакъда, когаш лоацаденна дар, цудухьа тоссавалар а цхьа во хилар укхан, Ӏовежар, Ӏовожжаше керча, керча, дӀа-са кхувдаш укхо буц, кӀотаргаш лувццаше, берда йисте кхаьчар, сов кхеравенна берда йисте лгӀа кӀотарг лоацаше, из кӀотарг а тӀехьа бердах чувахар, цхьа во цӀогӀа а даьнна. Цхьан юкъа из гучаваларга а хьийна, кхы саг гуча а ца ваьнна, шийна тӀехьаенача ший чайтонгашца дӀалхар ча.

ЗӀогала юххе сецар Карабах. Цо кхетадора да гаьна воацилга. Кхы из хьатӀа а ца вена, корта дӀа-хьа бахийтар хьажйоаккхаш санна. Да кора а вань дӀотӀанхар. ДӀахьа ца хьовш уллаш вар да.

Шортта фоартах, тӀехьагӀа юхь тӀа мотт хьекхар говро. Говра жоп луш санна «ахӀ» аьлар Шахида. Даьна юххе Ӏойнжар Карабах. Иштта иллар из Шахид хьакхеттална. Шахида шорттига хьалъайбир корта, хьал ла са а доацаш, Ӏобахийтар. Цхьа хаюкъ яьнкхар кхы дӀа-хьа ца хьовш. Хьаленхар бӀаргаш, дийра юххе улла ший говр. Халла кхета ваьлар хинначох. Юха а шоаш тӀадийшар бӀарга погӀараш, дӀанерчар говр йоӀчахьа. Кхы дӀа-хьа хьа низ тоӀаннар. Иштта иллар салоӀаш. Дагадехар шийца мел хиннар. Энкха бовлаш санна лезаш хьуалаш бар корта. Юха а хьаьенхар бӀаргаш, юха а дӀа-са хьежар, бӀарганийра юххе йиша улла говр, дагаехар ше хьаьныкха автомат. Автомат а уллаш яр гоьна йоацаш. Бакъда, гуш ваьар укхо нийца диверсант. Мича вахар хьогӀ из, ахаш болх бе йолаелар уйлаш. Халла хьаийнар автомат. Кхы а халагӀа дӀатӀанннар Карабаха. Цхьа хаюкъ яьннар цуьра гӀа диканга нийсенча гӀерташ.

Юха а кхетамчура ваьлар. Шийга гӀатта аргди мотташ уллар Карабах. Дерригах кхийтача санна, кӀезига иала, ший да Ӏовожкар кхерани лорашеи санна шортта хьалгӀеттар говр.

[illegible]

— Мала? Маца? Хьано? Шахидий! — веха, ше фу дувц хацар цунна.

Ӏурра сатоссаш районе вахавар Шахид. Иван накъавакхха дагапонаш. Цигара колхоза жа долча отарашна дӀаваха везаш вар из. Фу хиннад хьогӀ Шахида?

Араэккха гӀерташ санна сихденна деттадора дог. Са хьувзар. Шахид... Фу хиннад хьогӀ цунна?.. Шахид... Шахид...

Цхьанне хьайийллар коаӀараш. Хьа коа яьлар Шахид тӀауллаш йола Карабах.

ЦӀогӀа даьлар наьнага.

— Са кӀаьни! Са Шахид, фу хиннад хьона?! Хьана дир ер?..

Шийна из мел хала дале а сатохаш вар МахьамгӀаьза. Бакъда, дог-м хьувзаш дар. Фу хиннад? Мишта нийсденнад ер хьоца? — хеттар делхача дего.

Лоравеш говра тӀера хьаийцар цо воӀ. Комар гаьна вайс кӀал тессача кӀукса тӀа Ӏовиллар Шахид. Миссехк сахьат хьалхагӀа ший арсий вешийца Иванаца сакъерлалуш укхаза ваьгӀа Шахид, хӀанз са чудоаллилга мара дийна ва ала кхы бахьан доацаш уллаш вар.

— Сесаг, сихагӀа хьада чана даьтта, гӀана даьтта! — цӀогӀа техар МахьамгӀаьзас. ТӀаведда пешка чутессар тхана гурмат, сихха хьаараьяккхар цун чилли. Цу хана тух тесса дирдьача хица нийий чоннаш цӀенъе эттар нана. КӀоарга яр кертах хиина чов. Кхиитта хӀама кӀезига лохагӀа кхийтталаре, са дӀалаха хургдар.

Узам бир Шахида. Из узам по беише а, цӀогӀа а даьнна, кхы а чӀоагӀагӀа воӀа гонахьа хьайзар нана.

— Са кӀаьни, фу хилар хьона, хьана дир ер? — ийаш.

— ГӀама даьтта хьада их цӀогӀа техар МахьамгӀаьзас. хьамгӀаьзас.

ГӀетта хьалхаг санна цӀагӀа чуйиккхар нана. Даьтта чудоаш нига латта кхайле хьа а ийца хьааралдо, маьраьта дӀаелар.

МахьамгӀаьзас чоннашта гонахьа хьахар гӀаьни даьтта, цул тӀехьагӀа тӀахьаьр цар доаттадьа тхан чилла. тӀаьхха корта бехка эттар.

Сихвенна воа чуньлар корта да НабраьнЯ, хаттар:

— Фу хинниа укхаза, Махьамга?

— МахьамгӀаьзана шийна а хацан хиннар фу.

— Карабаха цӀаьвенна ер. Малан хьогӀ укхан ер ва [illegible]

[illegible]

(ДӀахьоадар хургда)

Ван велорикша ва. ХӀара дения малх хьалбоаллашехьа, коляска а йоаллаш йола ший къаьна велосипед улица тӀа ара а льнихе, пассажирашна хьежаш латташ хул из. Аьхки, туристски сезон енхъеннача хана, дукха хул уж, тӀаьнкха, хьоцарах Ӏо а ухаш, педалаш кхестае езаш хул Ван а цкъаза. ХӀаьта туристаш кӀезигбелча, гӀулакхаш талха долалу. Амма Ван-м латкъаш хилац ший кхела, цкъаза шийна дикна халонаш нийслой а. Цун-м аьттув ма баьннабий — болх корабаьб. Китае бе болх боацаш висачунга малагӀа хьал хул дика ховш ва Ван шийн опытах...

Ший квартале бахарашкара дӀанйкхача, кӀезига вовз велорикша Ван наха. ХӀаьта Жань Ижун вовзаш ва Китае меттел, цун доазонел араьха а. Вана оӀалла вӀаштӀехьадоале а тамаш я цунах кхета.

Цун уттае езац маьхах рикша. ӀуйрИйна Пекина юкъе ягӀача оффисе дӀа а кхувлаш, сарахьа хоза тоадьча доккхийча цӀеной наӀарга юха а кхувлаш, из лелапеш комфортабельни лимузин я. Ялх чулатташ вола саг ва хӀама ца эшийташ Жань Ижун лелавеш.

Хьалха Китае эггара боккхагӀа болча капиталистех цаӀ, бӀарччача текстильни импере корта хиннаб Жань Ижун. 80 эзар саг хиннав цун предприятешна боакъаш тӀа а даьха къахьегаш. Амма тахан а вахац из хьалхачул воагӀа. Доккхийча гӀулакхаш тӀа ва Жань Ижун, рузкъа шортта долаш ва. Ӏаьдалаша чӀоагӀа хьесташ ва.

Ши саг ши хи тӀадам мара бац миллиардах латтача китайски халкъа океана чу. Амма цу шин сага вахаро дика къоаеталуш хьагойт хӀанзарча ханарча китайски обществе латташ йола социально-экономически процессаш.

Жань Ижуна а цунах тара дарий а гӀулакхаш чӀоагӀа доахоадделар Китае масаехк шу хьалха. Пекин частни сектор дийнъяра наькъаца экономика ирилена ситуаце а чура араяккха е... [illegible]

[illegible]

● «Китайски пена» тӀехьашка

КОТАЛОН БОЛАМ... ЮХАТӀЕХЬАШКАХЬА ГӀЕРТ?

Китайски буржуази хийца боахама гӀулакхашта юкъеозаран мехка частни сектор юхахьаярах тӀадерзадаь дола Ӏаьдала директиваши распоряженеши эӀардаьккхача санна араюлар. Иштта, 1980 шера август бетта КНР Госсовето оттаьча порядкагӀа шоай доалахьа йола предприятеш хьаллаш болча хьалха капиталисташ хиннача нахаца цхьанна а тайпара дискриминационни гӀулакхаш леладе йиш яц. бокъо лац иштта цар чухьоргбола пайда боарача лемиташ уттае а. Цу шера октябрь бетта тӀанийцар КНР Госсовето городашкарчеи поселкашкарчеи шо-шоай доалахьа долча боахамий хьакъехьара социалам. Цо бокъо елар дувцача боахамашта Китае дефинитни лоархӀаш йолча бийдалеи материални тайпаш ийде. ТӀехьара а, дахача шера гурахьа китайски Ӏаьдалаша дӀакхайкадир ший доалахьа йолча предприяте болх беш хила йиш йолча наькха максимальни число тӀатеха хилар. Ший доалахьа производство йолча сага йиш я хӀанз пхе сагага кхаччалца «учениками» оалаш бараши ши «гӀоичеи» лелае. ТӀехьарча распоряжене цӀендаь дӀадоадир частни предпринимательство юхахьяхиларо цхьанна а тайпара хунцамаш дерадац китайски общества социально-политически системе, хӀаца аьлча наькха къахьегама эксплуатаци яйтарийолаш яц яхаш хьалхагӀа китайски лидерашта мел дийцараш. Шеко йоаташ хӀама «ученикаши» «гӀоичаши» [illegible]

[illegible]

хьаташ, измерительни инструменташ хьаеш йолча итташ йолча заводашкеи фабрикашкеи дӀанийсдаьд шоай капиталаш «Жэньминь жибао» хоам беча бесса, 57 миллиард юанел тӀех за кампане капитал. Пайдаххашта кхоачарайолча дӀадентех дувцал китайски газето: сена дувцарга дукха нулаш йолча суммах, газет дешаш барех цхьабараш дута кад эда массехк фамила долаш хилча. Цудухьа уж лаьрхӀад «Тайм» яхача американски журнало. Цун даннеет, чӀанзе а бӀаь совгӀа миллионер ва Китае.

Официальни пропаганда Китая дерригача социально-экономически ункашта йола молла я аьнна кхайкаьча частни предпринимательство юхахьяра хьакъехьарча китайски лидерий «вердача нурсах» дукха а дукхагӀа болча китайски бахархошта цхьаькха гӀойле хиннац. Хьалха шоаш хиннача бесса, низтьа мара бахара тера йолаш бац миллионаш бола китайски деалаш. Хьалха [illegible]

[illegible]

КӀОР ДУКХАГӀА БОАККХАРГБА

[illegible]

Дешаш ба къона коммунисташ

Шелковской района белхаманшка болх беш ва КПСС членалла 48 кандидати къона коммунисти. Шоай идейно-политически баракам цар хадданза лакхбу парте райкоме ноашагlъеллача къонача коммуниста школе. Бетта шозза хулача занятешка lомаю КПСС Устав, парте программин документаш.

Укх шоло lомалый ер темаш: «КПСС XXVI съезд дегlаенача социализма хьалашка парте лоархlам лакхабаларах», «Керлача хьисапе йолча партех лаьца В. И. Ленина оттадаь lилма», «КПСС член хиларах йола ленински принципаш», «Парте члена боккъолаш а деккараш а», кхыяраш.

Школе ладугlараша lомаю В. И. Ленина, Л. И. Брежнева произведенеш, КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенеш, мехка профсоюзий XVII съезда материалаш.

Аргlан занятий йолча хана КПСС райкома шоллагlча секретара Н. Н. Солдаткина къонача коммунисташта йийшар «КПСС Программен Устави — парте керттера документаш» аха тема йола лекци. Райкома инструктора А. Д. Дериземлес йоллийтар партийни органаш харжарах йола кулгалду инструкци.

Цул тlехьагlа теоретически дешаць лаьца собеседовани хилар. Нийцар дегlаенача социализма керттера белгалонаш, социализми коммунизми хьалхара хlара кердача этапе КПСС кулгалду лоархlам лакхбалар, СССР профсоюзий XVII съезде иов. Л. И. Брежнева ль выступлени.

Иштта ладугlараша дlайоазийтар КПСС член цхьан партийни организацера кхыча организацие водаш хилча партийни учете оттара порядок.

Школе дешаш болча къонача коммунисташа П. Рачкова, Б. Мороза, Р. Хамиева, кхычар йоах укх школе шоашта дукха кердадар дайзад, идеологически а организационни а дешаш къестадера да шоашта дикка новкъостал дергда.

Е. ВАСИЛЬЕВА.

ТlЕХ ЧlОАГlА МЕТАЛЛАШ

Эльбор. Гексонит. Композит... Уж а кхы а искусственни тlех чlоагlа материалаш дика йовзаш я специалисташта. Уж йоах металл тедача станокийн инструментийн резецашта (тедаргаштa). Уж хьаьнй ленинградски предприятешка. 60-гlа шераш чакхдоалаш «Ильич» яхача ябразиви заводеи абразивни шлифованеи Ерристсоюзни lилма-тохкама институтеи шин лабораторе оттаьй алмазата гlорттaш йолча тlех чlоагlача материала технологи. Хьабьбар хlана шейра йовзаш йолча эльбора геттара зlамига бурти. «Инструмент» яхача ленинградски завода специалисташ болабелар эльборах резецаш (тедаргаш) е. Цу хана дена хьадаьд из саннача инструмента бlаьш тайпаш, отталый технологеш. Из продукци аракедара мехка хьалхарча моттигех цаl ледаш заводо.

Чlоагlа хоатташ я вайцига композитах, хlаьта къаьстта кердача поликристалла гексонитах, пайда а ийбеш я инструменташ. Бакъда, эльбор мо чlоагlа яц тlехьарьяр, цхьабакъда, пластичнегlа, хlаьта долче, кормал кlезигlа долаш я. Из къаьстта лоархlаме да тlехе шаьра йоапача, кlоагилгаш доахкаш йолча материалех оатхалаш хьаеш, иешта аьлча, металлисташа оалача беса, «духьала тlехаш хlама йолаш» болх беш. Цу тьалашка каст-каста йох эльборови резецаш (тедаргаш). Хlаьта гексонита ше пластичнеи чилагагlа дика лоа еттalу хlамаш.

Кердача резеций технически характеристика тlа вынад: «чlоагlа кхохкадьча болатаншта, чонашта, духьдухьача обработка ира хала йолча материалашта ояарле лакха йолаш, тlехенна дика а ниеса я обработка ира даьрхlа я». Кхыдола дика хlамаш а доахк цу резецех. Масала, металлах хlамаш еча производстве царех пайда ийбаро торо хулийт чонахи чlоагlа кхохкадьча болатахи оатхалаш еча хана, масала, станочни линии массех единицашa тlераякхха а йиш хулийташ технологически процесс лоаше. Цу инструментий резеца корта массехк дахьъах латт, цо йиш хулийт, тедаш дола данъа ирдеш, еррига резец ца хувцаш, духьала цун цхьа элемент хувцарах кхоачамбе.

Шер-шера хьаю заводо тlех чlоагlача материалех миллиош резец.

Дмитрий ПОЛЯКОВ. (АПН).

Грозверча экранаш тlа

«МЕХАНИКА ГАВРИЛОВНА ЕЗАШ ЙОЛА КХАЛСАГ»

Юха а экрана тlа да безамах дола фильм, юха а экрана тlа я Гурченко Людмила. «Сона хетачох цхьа кхалсаг яц безама тlа ца кхуташ. Из ноата дале а, шин дахьъах бекъаргбар аз кхалнах: цхьабараш ба шоашта ца беза шоай моарош дика нах хилар[illegible], кхье безам беце а бахаш, хlаьта воиаш... Кхыбараш, са фильма турпал санна [illegible] безачаргlа, шоаш доархlачарга мара маьре ца бовлаш — иштта къоастайир шай фильма идея режиссера Тодоровскийи Петра.

Укх фильма сценари язъяь [illegible] драматурга Бодров Сергея, лаьрхlа Гурченко Людмилайна.

Эттара хьалха «Карнавальни бийса» яхача фильме гуайкаца гlоне, дlайяар из актриса. Дукха ха яьнай цу хана [illegible], кхоллама навкъаш [illegible]. Хlана из а lалаьмате [illegible] бакъердаметlа йола актриса.

Моллагlа роль яц лоаздяраш [illegible]

фильм чакхдаллалца вовзаш хилац. Гучавалар кхераш лечкъаш из, тlалаташ, духьале еш ва из шийна тlера теркам дlабаккха гlерташ а следстви тувлае гlерташ а.

Фильме ролаш ловзаш ба Волков Николай, Самойлов Александр, Кадочников Павел, кхыбараш а.

«БОККХА КХАЖ БАР»

Армянски кинематографистий эксцентрически комеде турпала лотерея «Запорожец» яха автомобиль йоакхх. Цу хана дена дlадолалу ха яха волча, наха лоархlаш, эшшача гlо де кийча волча кранновщика Гарникана хинна бакъердаме а гlайгlане а, хьаьнгал луш дола а истори.

Из комеди оттальраш ба Мертчян Альберти Арутюнян Георгийи. Лаьрхlа, гlорваьнача актера Мертчян Фрунзека язъяь я цун сценари. Керттерча турпалчун Гарника роль ловзаср из ва.

В. КОВАЛЕВА.

«СИЦИЛИАНСКИ ЗАЩИТА»

[illegible]

САЛОlАЧА ДЕНОШКА

24 апрель.

В. И. Ленина цlерагlа Культура дворец. 10.00. Болх беш я «Цlе твоидика» яха клуб. «Машара а къахьегама а цlей» 11.00. «Мехка къонал-комсомол» яхача книжкай выставках йола беседа. 15.00. В. И. Ленина 112 шу дизара хетаьа йола «Тхо ленински доттагlалца низ болаш да» яха кинофестиваль. 17.00. Нохч-Гlалгlайчен 60 шу дизара, из шиь лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дизара хетадаьча художествении самодеятельноста хьажара кхоалагlа тур. Грозверча коллективай концерт. 19.00. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб.

Н. К. Крупскай цlерагlа культура Дворец. 14.00. «Хестабу сай Даймохк — сай республика» яхача книжкай выставках йола беседа. 17.00. «Барт болча дезале» яха кинофестиваль.

Химиккий культура Дворец. 12.00. «Октябрятай городера пионерий мехка беш бола никъ» яха утренник. 17.00. «Л. И. Брежнева Даьхенах, халкъашта юкъерча доттагlалах лаьца» яха беседа 18.00. «Къулбаседа Кавказе гlолла» яха киноникъбар. 19.00. Эстрадни музыка концерт.

М. Горьке цlерагlа клуб. 13.00. Берий кхоллама выставка.

25 апрель.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 11.00. «Фаьлгийн приключенеш мехка» яха киноклуб. 15.00. Хьагlадоагlача цlейшта хетадаьча художественни самодеятельноста хьажара кхоалагlа тур. Город Грозверча коллективай концерт. 15.00. «Ленински доттагlалца низ болаш да тхо» яха кинофестиваль. 19.00. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб.

Н. К. Крупскай цlерагlа культура Дворец. 12.00. Йоккхача зале. Дешархой самодеятельни театро оттальча Гуманоида «Сигала гlолла сиха йода» яхача спектакла премьера. 11.00. Зlамигача зале. «Бокхача а цхьагlо йолча а дезале» яха устни журнал. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха кинотеатр.

Химиккий культура Дворец. 9.00. Шахматех йола турнир. 10.00. Хьагlадоагlача вай республика цlейшта хетаь йола Заводской района пионерий слет. 11.00. «Ленина цlи цlаккха лергйоацаш я» яха устни журнал. 12.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 16.00. «Нохч-Гlалгlайчен лодархой» яха библиографически обзор. 19.00. Эстрадни иллей а зlовррий а сайре.

«Красный молот» завода культура Цlа. 15.00. Болх беш я салоlача ден клуб.

Самардийнахьа Грозне еррига районашка В. И. Ленина юлзаешача моттигашка гулбенна бар городе ерригача пиколай хlана бац аьйнай, дукха дешархой. Шошой районашка В. И. Ленин аьча дешна хетаь дlайнхьача митингашка даьъ лоацаш бар районашкара партийни, комсомольски балхахой, парте, граждански Сийлахь-боккхача Даймехкен тlемай ветеранаш, производства хьалхалаттараш.

Иштта. Заводской районе В. И. Ленина цlерагlа культура Двореца хьалхашкарча баьчча памятника уллув дlайнхьача митинге дакъа лаьцар тlема ветеранашта Я. Новикова, Г. Соломатина, дукха кхычар.

Митинге ше къамьал деш Я. Новикова дийцар тlема шерашка советски наха гойтача турпалча гlулакхех, тахонара сийрда вахар бахьан шоай сиnош дlадена-рий пlераш аьхар, кагирхой, комсомольцаш, пионераш вай баьчча В. И. Ленина, партена, Советски пачхьалкхена мутlахьа хилара тlахьийхар.

Цул тlехьагlа ВЛКСМ мутlарашка оттачарна комсомольски билеташ дlаделар.

Митинг чакхъяьнначул тlехьагlа торжественни ленински линейке дlаоттa № 21 йолча юкъерча школа дешархой-пионераш. Парте, тlемен къахьегамен ветерана Ю. Сагайдачие хьалха а оалаш торжественни обещани лу пионерий мутlарашка хьаэцараша.

Митинг а торжественни линейка а чакхйовлаш В. И. Ленина памятника уллув дlадаш доахк гулбеннараша. Цул тlехьагlа культура Двореце концерт оттаду.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТlА: пионерий мутlарашка кердe дlайийцараш.

Автора сурт.

Грозверча № 2 йолча больница берий хирургически отделене лора болх беш ва Тукаев Жан Джабраилович. Из лакхерча категорех йола хирург ва. Моллагlа чоалхане операци дика чакхъяккха карагlдоал лора.

СУРТА ТlА: хирург Ж. Д. Тукаев цамогаш долча берага хьожаш ва.

В. ДЗИСЯКА сурт.

СПОРТ

Вай мехкахой толамаш

Город Томске чакхъяьннай кагирхошта юкъера езача атлетиках йола СССР хьалхле яккхара яхьаш.

Укхаза дакъа лоацаш хиннача Украинерча, Белоруссерча, Молдаверча, кхыча союзни республикашкарча спортсменашта юкъе РСФСР спортцийн сий лорадеш вар вай республикера шин штангист а. Уж бар Эдельханов Умари Кузнецов Юрийи.

60 килограмм доза долча спортсменашца къовсаьннача У. Эдельханова шоллагlа моттиг яьккхар, хlаьта 87 килограмм доза долча штангисташта юкъе кхоалагlа хилар Ю. Кузнецов.

* * *

Шин тайпара сакъердаме а теркам тlаозаш а хиннай Югославе хиннa классически хьисапе шалтохарах лагарах йола дунен халкъашта юкъера турнир.

Цига дакъа лоацаш хиннача вай мехка гулъяьча команда юкъе вар СССР спорта мастер Мусаеви Хамаж-Баудди. 100 килограмм доза долча борецашца шиь хиннача тхе а вlашагlкхетаре цкъа эша ца эшаш цо хьалхара моттиг йоакхх.

* * *

Укх деношка вай республика езача атлетиках йола команда Украинерча Феодоси яхача городе хургйолча сборашка йода. Цун юкъе ба дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастераш Арсамаков Исраьил, Сайдулаев Адам, СССР спорта мастераш У. Эдельханов, А. Товсултанов.

27 апрелагара 16 майга кхаччалца хургйола уж сбораш вай мехка хургйолча езача атлетиках йолча чемпионатага кийчо яра лаьрхlа я. Сбораш чакхъяьлча цар дакъа лоацаргда городе Днепропетровске хургйолча езача атлетиках йолча мехка хьалхле яккхара яхьашка.

Командана хьалхалаьна сборашка гlорга РСФСР заслуженни тренер И. А. Кодзоев.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Лора хьехамаш

ЛОРАЛЕ БОТУЛИЗМАХ

Ботулизм — из я [illegible] юкъарча [illegible] хулаш йола отравлени. Из хиннача [illegible] медицински гlо ца дой [illegible]. Цу тайпара моттигаш хlана а [illegible]

[illegible]

И. [illegible], НГlАССР [illegible]

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГlАНАРА НОМЕР

Кепатеда араьннай КПСС Нохч-Гlалгlай обкома пропаганди агитаци отдела «Агитатора блокнот» яхача журнала барахlагlа номер. Цу тlа кепатеха я КПСС обкома пхелагlча пленуме КПСС ЦК члена, парте обкома хьалхарча секретара иов. А. В. Власова аьча доклада тlара керттера положенеш. Цу тlа иштта да пленуме дакъа лоацаш хиннарий В. Г. Табаковай — КПСС Шелковской райкома хьалхарча секретара, С. З. Умалатовай — «Красный молот» яхача завода электросварщица, Б. Д. Аблева — «Шалински» совхоза директора къамаьлаш.

«Дела деношь» яхача рубрика кlал кепатеха я «Гlаьсти сийрда цlей» яха статья.

«Партен халкъен трибуна» яхаш я журнала тlара НГlАССР журналистий Союза правлене секретара В. Баснинова статья. Цу тlа дувц вай республика преса, телевидене, радиовещание болхлой йоккха отряд мишта накъа[illegible] [illegible] Депана раз[illegible] деллеи.

1982 шера 20 июне [illegible] [illegible] Советски [illegible] хургйолча [illegible]. НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара И. Я. Прокимое «Советски хьаржамий система демократизм» яхача статья тlа дувц харжамий хьакъехьа.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗЕ

КЕПАЙОАЗОН ЦlАГlА lАШАГlКХЕТАР

Грозне кепайоазон Цlагlа республика журналистий вlашагlкхийтар «Чеченингушнефть» яхача производственни объединение начальникаца Д. М. Хаматхановаца. Цига дийцар республике кхаьй ледаелга мишта лел а уж дlахо дукхагlа леладра фу де дерхl я. Кхаьаш леладраша лелаш социалистически дуь а производства эффективность айяра, XI-гlа пятилетка кхоачашъяра тlехьа цар лоаттабу къовсам а дlахьокхара кепайоазон, телевидене, радио балхахошта дулургдолчох къамаьл хилар.

Иов. Хаматханова журналистий хаттарашта жопаш делар.

* * *

ФОТОКОРРЕСПОНДЕНТА ВЫСТАВКА

«Дог ураоттар» — иштта цlи тиллай шиь выставках «Грозненский рабочий» газета фотокорреспондента, СССР журналистий Союза члена З. А. Батчаева. Хьажа а цар дикал мишта къоастаде а дlаоттадаьд медиктдаьттахой, гlишлошъерий, кхаши хьайбалин леладерий, lилман культурай балхахой творчески, дог айденна болх хьахьонхаш дола 50 гаргга сурт.

Выставка дlахьонхаш я кепайоазон Цlагlа, цул тlехьагlа из хургья «Юбилейный» кинотеатре.

Цlенача дегай кхоллам

Дукха бераш гулделар укх деношка Грозверча изобразительни искусствай республикански музея зала чу. Укхаза хьайийллар В. И. Ленина цlерагlча пионерски организаце 60 шу дизара хетаь йола, бераша шоаш дехкача тайп-тайпарча суртий выставка.

«Массала . малх хилба» яха из выставка хьаеллаш къамаьлаш дир республика культура министра хьалхарча заместителa А. Г. Митрофанова, республика художникий союза председателя Т. А. Ахмедова, кхычар.

Фаьлгий дунен тlа кхаьчача санна дар бераша шоай цlенача дегашкара уйлаш хьахьокха гlерташ детка lалачах, доттагlалах. Советски lаьдал оттача хана хиннача гlулакхех дола сурташ.

Выставке хьахьекхача 150 сурта тlара хьахьежаш саьна хет машар, мора йоаца сигале бlаргашка йола бераш. Хlаьта суртех совгlа выставке хьажа йиш хургья lаьмцачар дахчан тlа дела а тедаш даьча ловзача балхашка, чекапкага.

Къонача художникий выставках боккъонна дола берий суртий цlей хилар.

С. ЧАКОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 АПРЕЛЬ I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.40 — «ЧьИГДайна». 9.10 — «Шоана, хай...». 9.40 — Дlалоах РСФСР заслуженни артистка И. Толстая [illegible]. 9.55 — «Лиха тезараш — [illegible]». 10.00 — «Спортлото» 17-гlа тираж. 10.30 — «Котала хьаьхараш», Фронта хиннача доттагlий клуб. 11.45 — «Лешара гlа». 12.30 — «Чарамо доттагlий гуабу». Концерт. 13.30 — «Бlаргагуйлар — тема хилар». 14.30 — «Кердадараш». 14.45 — Литератураи, искусствай, архитектураи хьалхалатараш 1982 шера Ленински преме лауреаташ. 15.30 — Мультипликационни фильмаш. 16.00 — Политически обозревателя Ю. А. Летунова беседа. 16.30 — А. Линдгрен. «Малыш тхох тlа йлатай бола Карлсон». Московски сатира театра фильм-спектакль. 18.00 — «9-гlа студи». 19.00 — Хоккея йола дунен чемпионат. Канада вlашагlтеха команда — СССР вlашагlтеха команда. Финляндера трансляци. 21.00 — «Ха». 21.35 — «Иракли Андроников. Эстрада тlа эттара хьалха». Фильм-концерт. 22.40 — Хоккея йола дунен чемпионат. Финляндие вlашагlтеха команда — Швеце вlашагlтеха команда. 2-гlа, 3-гlа периодаш. Финляндера передача.

20.15 — «Увааlfgна». Гlалма-популярни программа. 21.00 — «Ха». 21.35 — экрана тlа эттара хьалха. «Малая Марlанна доченька». Художественни фильм (ЧССР).

I ПРОГРАММА 25 АПРЕЛЬ

8.00 — «Ха». 8.45 — СССР хьахоина 60 шу дизарга БССР Пачхьалкхален халкъа хора концерт. 9.30 — «Будильник». 10.00 — «Советски Союза гlулакх [illegible]». 11.00 — «Увааlfgна». Гlалма-популярни программа. 11.45 — «Гуйранара почта» яха музыкальни программа. 12.15 — Таджи — Дорредуне сарилада текхача гаредай да. 12.30 — «Юргара салядь». 13.30 — «Музыкальни киоск». 14.00 — «Кинопанорамы клуб». 15.00 — Хоккея йола дунен чемпионат. Финальни группа дакъалацархой матч. Финляндера трансляци. Перерыв (15.40) — «Советски Союз лоаза арахьарча хьаьлий бlаргашца». 17.30 — Мультипликационни фильмаш. 18.00 — «Шун хьахатеч». Музыкальни программа. 19.25 — «Римски лурараш». Художественни фильм. (Итали). 21.00 — «Ха». 21.35 — Хоккея йола дунен чемпионат. Финальни группа дакъалацархой матч. Финляндера передача. 23.50 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА (24 АПРЕЛЬ)

8.00 — Гlуйранара гимнастика. 8.10 — «Увааlgна хила ловш вий вале». 8.25 — Документальни фильмаш программа. 9.05 — «Гуйранара почта» яха музыкальни программа. 9.35 — «Северный вариант» яха художественни фильм. 10.55 — «Кагирхой адресаш». 11.55 — Нохч-Гlалгlай АССР дешархой 13-гlа спартакиада. Гимнастика.

УКРАИНСКИ ССР ТЕЛЕВИДЕНЕ ПРОГРАММА

12.55 — УССР lилмай Академе lилман балхаш производстве шаьрдоалаларах йола передача. 13.35 — СССР халкъа артиста, композитора И. И. Майбороса концерт. 14.50 — Документальни фильм. 15.05 — «Заманчо» (гlалгlай меттала). 15.35 — «Киношыжарлочун спутник». 16.25 — «Бера хана дена музыкаца доттагlал долаш ба». 16.45 — «Са Даьхен салаге». 17.15 — Киножурнал. 17.25 — «Селаlад». Телевизионни журнал. 18.10 — «Шун хьахатеч». Концерт (гlалгlай меттала). 18.40 — Г. Немченко. «Йоазон [illegible]» яха телевизионни спектакль. 20.00 — «Бийса дикаьала хийла шун, бераш!».

II ПРОГРАММА (25 АПРЕЛЬ)

8.00 — «Зарядка е дlаоттае». 8.20 — Гlалман-популярни фильмай программа. 9.00 — «Малая Марlанна доченька». Художественни фильм (ЧССР). 10.15 — Город Алма-Ата пионерий Двореца берий художественни коллективай выступлени. 11.05 — «Хьайбий дунен тlа». 12.05 — Стола тlарча теннисах йола Европа чемпионат. Венгрера передача. 13.20 — Фаьлг болча хьошалгlа. «Дюймовочка» яха мультипликационни фильм. 13.50 — Шин лайже вlашагlкхетаргlа лагара йола Европа чемпионат. Болгарера передача. 14.50 — «Кинопанорама». 15.00 — «Музыкальни программа». 15.30 — «Тха [illegible]». 16.20 — «Дийдза начада». Телевизионни дуккхасерийни художественни фильм. Кхоалагlа сери. 17.25 — Сийлахь-боккхача Октябра 65 шу дизарга. «Вай биографи». Фильм 16-гlа «Шу 1932-гlа». 19.25 — Дlалоах З. Шпилцер-гласс А. Гаранин. 19.30 — «Сац. Лаьтта. Дунен». 19.15 — «Бийса дикаьала хийла шун, бераш!». 19.30 — Искусствай мастерий концерт. 21.00 — «Ха». 21.35 — Искусствай мастерий концерта дlахедахьар.

РАДИО

24 АПРЕЛЬ

6.40 — «Юргара вахар» (нохчий меттала). 6.55 — Хоамаш. 7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25 — «Сердало» газета обзор. 7.30 — Передачий программа (эрсий меттала). 7.35 — Передачий программа (гlалгlай меттала). 8.35 — Нохч-Гlалгlайчен автономе 60 шу, из шиь лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дизарга. «Микрофона хьалхашкахь ва [illegible] Б. Саидов» (нохчий меттала). 10.15 — «Парте lилмай [illegible] ураттиду» (гlалгlай меттала). 10.30 — Хоамаш. 11.00 — «Къона. Даьхе. [illegible]» (эрсий меттала). 11.30 — «Сатирически [illegible]». Радиожурнал (эрсий меттала). 13.00 — «XX бlаьшерий [illegible]» (эрсий меттала). 16.00 — «Бохкача Гуйранах [illegible]» радиожурнал (эрсий меттала). 17.15 — «[illegible]». Нохч-Гlалгlай [illegible] институте художественни самодеятельноста [illegible] концерт (нохчий меттала).

УКВ

[illegible]

19.30 — М. Мадамидова [illegible]. 20.02 — [illegible].

25 АПРЕЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Передачий программа (эрсий меттала). 7.35 — Передачий программа (нохчий меттала). 8.35 — [illegible] (эрсий меттала). 11.15 — КПСС XXVI съезда [illegible] (эрсий меттала). 11.30 — [illegible] музыкальни программа (эрсий меттала). 13.15 — [illegible]. Исторически lилмай кандидата М. А. Кадыровай беседа (эрсий меттала). 14.00 — «Къона гlулакх» (нохчий меттала). 16.30 — [illegible] радиоспектакль (эрсий меттала). 18.00 — «Ше [illegible]» (гlалгlай меттала). 18.30 — «[illegible]», концерт (гlалгlай меттала).

УКВ

[illegible]

Хаоттам

[illegible]

ТХА АДРЕС: 364017, г. Грозный, Маяковско ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-48-57; редактора заместителя — 2-45-07; [illegible]
НАШ АДРЕС: 364017, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-48-57; заместителя редактора — 2-45-07; [illegible]
«Грозненский рабочий» издательство [illegible], Маяковского, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92.